

DET STORA SLÄKTBRÅKET

Det stora släktbråket

tragedi i fem akter av Christian Lanciai

Personerna :

Torstenssönernas parti:

Torsten blinde

Gerd, hans hustru

deras söner:

Sten

Erik

Ulf

Mård

Bjarne, Gerds broder

Eyvind hemlös

Astrid, hans moder

Torleifssönernas parti:

Torsten blindes brorsöner:

Leif

Stenleif

Björn

Torgny

Stentor på Gärdet

Björg, hans dotter

Tor gästvän

Gunnar Håkansson, bonde på östlandet

Kåre, hans son

samt talrika andra kämpar på Island, var handlingen äger rum under 900-talet.

Copyright © Christian Lanciai 1990

Det stora släktbråket

Akt I Scen 1. En högsal i en stor gård.

Torsten Mina söner och brorsöner, jag har kallat er hit idag för att öppet förklara för er hela sanningen och ingenting annat än sanningen, på det att ingen av er någonsin må göra sig skyldig till följder av missförstånd. Nu när min broder är död är ni alla mina söner, och ingen av er skall någonsin förfördelas.

Leif Farbror, vi är förlamade av sorg över vår faders plötsliga död och vår moders, vi begriper ingenting, och ett stort mörker av onda aningar har belägrat våra själar, ty vi fruktar att inte ens vår ädle farbror kan ersätta vår dock seende far, som var Islands namnkunnigaste man.

Torsten Jag känner igen din röst, min äldsta brorson, ty den vibrerar som alltid av klarsynthet och visdom. Jag kan förstå din och dina tre bröders farhågor, men er fader, min bror, och jag var alltid såsom en kraft tillsammans. Han var mina armar och mitt vapen, men jag var hans förstånd. Min blindhet ifrån födseln var mig städse en svår förbannelse, som dock mer och mer med åren har kompensats av mentala gåvor som jag torde vara ensam om att besitta. All min åstundan inför framtiden går dock ut på att ni, mina fyra söner, och ni, mina fyra brorsöner, skall ersätta den kraft, den handling och det vapen som vi alla förlorat genom Torleif min broder.

Sten Berätta, far, för våra kusiner vad som har hänt.

Torsten Ingen tog er far eller er moder av daga. De dog en fullt naturlig död.

Stenleif (reser sig upprörd) Naturlig! Jo, jag tackar! Det fattades bara att de hade dött i sängen! De var ju inte ens gamla! Hur dör man på Island utomhus om man inte blir dödad, skulle jag vilja veta! En kan väl falla ner och dö utan vidare, men ingen kan inbilla mig att både far och mor dog utomhus naturligt och det samtidigt! Jag kräver att få veta vad som har hänt!

Sten Det var vår, Stenleif. Er far och mor låg ute i gräset. Allt var vackert. Fåglarna sjöng. Det var varmt. De var tillsammans. Vad tror du de gjorde? Din far blev kåt och började knulla. Tyvärr blev han för het och stressade ihjäl sitt hjärta förrän han hade nått hem. Din mamma blev utan säd. I stället för ett tillfredsställande samlag fick hon ett lik i famnen. Hennes besvikelse blev så stor, så vad tror du hon gjorde?

Torsten Sten, det var jag som skulle klargöra sanningen, inte du. Du har en förmåga att få allting att framstå så billigt och rått. Er moder, Leif och Stenleif och Björn och Torgny, dog av sorg. Hon tog livet av sig. Hon ville inte leva längre. Så enkelt var det.

Stenleif Och därför står vi faderlösa och rättslösa inför våra fyra äldre och övermäktiga kusiner, som nu hånar oss och vill beröva oss vårt arv.

Torsten Det är just för att bevara freden mellan er som jag har sammankallat er hit.

Sten (hånfullt) De där fyra glinen har alltid spelat oss fula spratt. Kör bort dem, far. Vi är utleda på dem och har alltid varit det.

Torsten Min äldste son, vet hut! Annars är du inte värd att vara min arvinge!

Leif Den där Sten har alltid varit den som startat alla bråk mellan oss. Vi kan inte leva i fred med varandra om farbror inte kan få slut på hans eviga provokationer.

Sten Och du, din dryge viktigpetter, ska då alltid diktera för vår far vad han skall göra, som om du var hans förmyndare! Tror du inte att han kan tänka själv, va?

Torsten Sten, Sten, hetsa inte upp dig! Det blir allas ert fördärv om du aldrig kan lära dig att behärska dig!

Erik (reser sig) Sten har rätt, far. Vi kan inte leva tillsammans med de där fyra. De måste bort från gården. Så länge farbror Torleif levde höll han ordning på dem, men utan en rätträdig tuktande far med starka vapen att hålla efter dem med måste de bli alldeles odrägliga. Vi fyra bröder, dina äkta söner och arvingar, måste kräva att de försvinner härifrån.

Torsten Erik, Erik, du vet inte vad du begär! Gården är inte er och inte deras! Den är min och var min döde broders!

Ulf (reser sig) Men han är borta nu, och (med en föraktfull gest) de där finns i stället.

Torsten (i en kraftansträngning att verka bestämd) Gården med alla dess marker tillhör mig så länge jag lever. Ni åtta är samtliga mina arvingar. Ni måste hålla sams, ty nu är det bara ni som kan sköta den!

Mård Du kan inte räkna pengar, far. Vi litade på vår farbror, men de där var städse opålitliga.

Ulf De har alltid försökt lura oss.

Erik De måste bort från gården!

Leif (*lugnt*) Och vart, kära kusiner, menar ni att vi skulle ta vägen?

Sten Ni kan dra åt skogen!

Leif (*lugnt*) Det finns inga skogar kvar på Island.

Sten Dra då åt Häcklefjäll!

Leif (*lugnt*) Du hör, farbror, hur dina söner hatar oss.

Torsten Sten, Sten, sansa dig! Du kommer ingen vart på det där sättet!

Sten Om de inte flyttar frivilligt måste vi köra bort dem med våld.

Torsten Vad har de då gjort er?

Ulf Vi är trötta på dem.

Mård De vill bara vår undergång.

Erik Vi litar inte på dem.

Leif Ni vill bara ha hela gården för er själva. Ert hat mot oss är blint styrt av er girighet.

Stenleif (*reser sig upprörd*) Om ni vill köra bort oss från vår faders gård med våld så kan vi försvara oss med vapen!

Leif Stenleif, sitt ner!

Torsten Björn och Torgny, ni har inte sagt någonting.

Björn Vi sörjer vår fader.

Torgny Vi sörjer vår moder.

Sten Låt dem gråta, far. Det är det enda de duger till, de där blödiga lipsillarna. Det är bara det, att vi i det här huset inte kan med lipande män. Vi har nog av lipande käringar, och käringgråt från män betackar vi oss för. Håller du dem här, far, så går de bara och lipar sig till odugliga parasiter i sorgen över sin döda mamma. Om ni måste gråta, så gå och dränk er hellre.

Björn (*reser sig*) Nu har vi fått nog.

Torgny (*reser sig*) Han kränker våra föräldrars minne!

Torsten Ack, Torleif, varför i alla gudars namn måste du få en hjärtattack! Du kunde inte ha gått bort vid ett olägligare tillfälle!

Sten Tvärtom, far. Han gick bort så att vi äntligen kunde få anledning till att befria oss från hans misslyckade söner.

Torsten De är era bröder! De är mina brorsöner!

Sten Lika väl är de misslyckade.

Leif (*reser sig*) Mina bröder, låt oss visa de här översittarna att vi klarar oss bättre utan dem. Är ni med?

Stenleif, Björn och Torgny Ja!

Leif Vi tackar för oss, farbror, och ber att få lämna din gård för alltid.

Torsten Detta ville jag minst av allt. Överger ni oss, ädlaste brorsöner?

Sten (*lugnar sig och sätter sig ner*) Låt dem gå, far.

Torsten Men vart skall ni ta vägen?

Leif Vår moder har land på andra sidan fjorden. Där skall vi bygga oss en ny gård som blir väl så god som denna.

Torsten Men det landet är svårbrukbart och sluttar brant. Det är svårbebygglig mark. Därför har den aldrig bebyggts.

Leif Eftersom dessa dina söner tydligen tvivlar på att vi är män så må vi visa oss bättre än män. Bara för att reta dem skall vi göra det omöjliga.

Stenleif Bra talat, bror!

Björn Vi går.

Torsten Ni behöver virke, får, hästar och kor. Ta allt vad ni behöver.

Leif Tack. Vi har så det räcker till. Vi behöver ingenting av vad som tillhör våra kärvännliga kusiner. Kom, mina bröder. Låt oss gå. (*de går*)

Torsten (*efter en stund*) Jag skäms över er, mina söner.

Sten (buttert) Du får se, far, att de kommer tillbaka med svansarna mellan benen och tigger dig på nytt om att få bo här, och så blir de värre parasiter och mera odrägliga än någonsin.

Torsten Risken är dock att du har fel, min son, och att de klarar sig och gör ett bättre arbete än ni.

Mård Den risken är obefintlig. De har ju inte ens en kvinna någon av dem.

Ulf Ouppfosttrade valpar är vad de är.

Erik Och styva i korken är de.

Ulf De skryter gärna men arbetar ogärna.

Torsten Era fördomsfulla oförbätterliga klåpare! Aldrig har jag så skämts för er som idag, när ni borde ha respekterat er farbrors och hans hustrus minne! Ingenting är farligare än att förolämpa en man i hans sorg, och i synnerhet om man är släkt med honom! Har vi inte haft nog med släktbråk här på Island?

Sten Det var de som började.

Erik De har plågat oss hela livet.

Torsten Och ni har kanske aldrig plågat dem? Vet hut, era snorvalpar! Ni vet inte vad ni har gjort! Vi var Islands rikaste och mäktigaste familj, och plötsligt är vi halverade! Vad skall tinget säga om oss nu? De kan få ära av det, men aldrig ni!

Gerd (kommer in) Är försoningsmötet över nu?

Torsten Ja, och det utmynnade i öppen konflikt. Torleifssönerna har lämnat oss nu.

Gerd Förstod de inte hur deras föräldrar hade dött?

Torsten Dina söner, Gerd, förstod inte deras sorg utan trampade på den.

Gerd Mina söner, säger du? Och är de kanske inte dina söner också?

Torsten De är dina söner i köttet, Gerd, ty du ser bara deras hjärtan. Men jag har sett deras själar, och därför är de inte längre mina söner. (*reser sig*)

Gerd Vart går du, Torsten?

Torsten Bort från den skämda luft som dina söner andas. (*går*)

Gerd Har ni nu bråkat med era kusiner igen!

Ulf Kusiner är väl till för att bråkas med.

Gerd Men ni har gjort er far på dåligt humör.

Sten Det är hans ensak.

Gerd Och vad tänker ni göra?

Sten Leva. Vad annars?

Scen 2. Det inre av en stor bastu.

Stentor Var välkomna, ädla Torleifssöner! Känn er som hemma här i mitt ringa tjäll! Denna stuga skall helt stå till ert förfogande tills ni fullbordat ett eget tak över era huvuden.

Leif Gamle far, vi tackar dig för din gästfrihet och generositet. Utan er hjälp vet vi inte vart vi skulle ha tagit vägen.

Stenleif Det är inte roligt att ligga utomhus när det regnar.

Stentor Hela Island beklagar den olycka som drabbat ert hus. Aldrig trodde någon att landets solidaste familj skulle kunna splittras.

Torgny Vi blev utdrivna.

Stentor Naturligtvis blev ni utdrivna. Torstenssönerna har gjort detta till sin egen olycka. Som en familj av åtta dugliga söner var ni osårbara som Islands mest fruktansvärda och ansedda familj. Plötsligt har ni blivit sårbara, och ingen fruktar längre någon av ert hus. Men känn er trygga här i min bastu.

Leif Vi tackar dig, gode Stentor. Vi har aldrig känt dig tidigare utom som vår avundsman, men plötsligt har du blivit vår vän.

Stentor Det är min plikt att ställa upp när grannar råkat illa ut, och jag har råd att vara generös.

Leif Du var aldrig generös mot vår far eller farbror. Desto mera uppskattar vi din generositet nu när vi blivit fattiga.

Stentor Efter er farbror är jag rikast på ön. Vad gör man inte för att hjälpa hans offer? (går)

Björn Litar du på honom, Leif?

Stenleif Är du säker på att han inte har betalats av våra kusiner för att röja oss ur vägen?

Torgny Vilka misstankar du har, Stenleif!

Stenleif Stentor tittade alltid snett på oss, och hans leende var alltid giftigt. Nu kan han inte ens se oss i ögonen längre. (*det knackar*)

Torgny Vem är det?

Leif Öppna, Torgny! (*Torgny öppnar dörren. Björg visar sig.*)
Björg!

Björg Se inte så förvånade ut. Jag är glad att jag hann i tid.

Leif Vad gör Björg, Islands fagreste jungfru, ensam hos fyra ogifta bröder?

Björg Fråga inte så dumt. Jag är här för att varna er.

Björn Vad har hänt?

Björg Ingenting har hänt ännu, dumsnut, men mycket kommer att hända om ni fortsätter att bara stå och gapa som fån.

Leif Du talar i gåtor, Björg med det midjelånga håret.

Björg Nåväl, Leif, med den stela staturen, för att fatta mig kort, så kommer ni alla att bli dödade om ni stannar här.

Torgny Dödade?

Stenleif Hur?

Leif Varför det?

Björg Era kusiner har lovat far en förmögenhet om han bränner er inne. Han är bara glad åt att få utrota hälften av er hatade familj.

Leif Du förråder alltså din far, du, hans enda dotter?

Björg Min far är ett monstrum av girighet. Han gör ingenting gott om han inte tjänar på dess destruktiva syften.

Björn Men vet inte din far att du är här?

Björg Jag kände till planen innan ni kom hit. Jag hörde fars samtal med Torstenssönerna. Jag gömde mig här innan ni och far kom hit. Alla förberedelser har vidtagits för att bränna er inne här i bastun. När allt är övertänt väntar far och hans män utanför för att dräpa envar som försöker fly. Känner ni inte redan hur det luktar bränt? De har redan tänt på!

Leif Och du är här inne med oss.

Torgny Vi har inte våra vapen här! Vi är förlorade!

Björn Lita aldrig på välgörare.

Leif Har du, Björg, någon plan hur vi skall fly?

Björg Annars vore jag inte här. När far byggde bastun planerade han den även som en försvarsskans. Därför finns det en väl dold tunnel här under, vars ingång endast far och jag känner till. Den går under jorden och mynnar i en klyfta.

Leif Så vi har bara att gå under jorden.

Björg Ja. (*det börjar spraka, och gradvis börjar det glöda och flamma.*)

Leif Kommer du med oss?

Björg Jag skall visa er vägen.

Leif Jag menar, kommer du med oss för alltid?

Björg Det blir en senare fråga. Jag kommer med er ut i friheten, men jag behåller min frihet. Däremot kan ni vinna mig på lång sikt.

alla Hur?

Björg (skämtsamt) Så ivriga redan?

Stenleif Det vet du väl, *Björg*, att du är den mest åtrådda kvinnan på Island?

Torgny Hela Island vill kämpa om dig.

Björg Jag vet. Och nästa vecka ordnar min far idrottstävlingar för att kunna sova bland alla mina friare. Om ni lever då är ni hjärtligt välkomna att delta.

Stenleif Till din ära skall vi på en vecka bygga Islands vackraste hus och gård, och vi skall besegra alla Islands kämpar.

Björg Ni får den hårdaste dusten med era kusiner. Sten är den som uppvaktar mig hårdast.

Björn Han får dig aldrig.

Björg (kallt) Ingen får mig någonsin utom den som jag själv kan acceptera.

Leif Är din far med på det?

Björg Ja. Men kom nu. Vi måste skynda oss.

(Hon leder dem ut genom en lucka i golvet. Flammorna tar överhanden, och scenen fylls av rök.)

Scen 3. Idrottstävlingarna. Många kämpar är församlade.

Stentor Välkomna, alla ni praktfulla män av Island! Jag är övertygad om, att här idag finns gräddan av alla Islands och världens yppersta män, ty vårt Island är ju det enda fria landet i världen. Vårt enda hot är kristendomen, som jag innerligt önskar att alla kunde ta sig i akt för, och som jag själv kommer att bekämpa i hela mitt liv, då den endast, liksom kung Harald, vill lägga oss i träldom.

Torsten Fel, *Stentor*! Kristendomen är ett sätt att genomföra lag och rätt!

Stentor Välkommen, ädle *Torsten* blinde, att återigen tvista med mig om den saken, som vi så ofta har gjort förut. Välkomna är också alla dina fyra söner, som vi alla vet att tillhör de yppersta kämparna på Island. Det är en ära för mig, alla ni ädle unge män, att ni alla är min dotters friare. Det hedrar inte bara henne, utan det hedrar även er själva, ty därmed vittnar ni alla om att *Björg* endast kan vinnas av den bäste mannen på Island, vilken titel ni alla gör anspråk på.

Stenleif Du har inte välkomnat oss, *Stentor*.

Stentor Har jag inte välkomnat er? Nej, jag har faktiskt inte välkomnat er, härliga *Torleif*ssöner! Och innerligt beklagar jag er faders snöpliga död. Som *Torstens* broder och ögon var han *Torstens* like i visdom såväl som i respektabilitet.

Björn Beklaga inte oss för förlusten av vår fader. Beklaga i stället våra kusiner för förlusten av oss som resultat av vår faders bortgång.

Sten Muckar du gräl, *Björn*?

Stentor Nej, nej, nej, vi är inte här för att träta, utan vi är här för att tävla! Ni har alla accepterat villkoret för att få vara med här idag: att ingen man får dräpas. Vi är här för att tävla i bågskytte, spjutkastning och brottning, men någon närkamp med vapen får ej äga rum. Den som tar till våld refuserar *Björg* omedelbart!

Stenleif Likväl försökte du själv nyligen mörda fyra av din dotters friare.

Stentor Det är en annan sak.

Stenleif Står du utanför din egen lag?

Stentor Det hör inte hit.

Stenleif Hade det hört hit om du hade lyckats?

Stentor *Stenleif* *Torleifsson*, hade jag vetat att de fyra du talar om hade varit min dotters friare hade de aldrig nödgats fly bakvägen från mitt hus.

Stenleif Hycklare!

Leif Lugna dig, *Stenleif*. Tänk på *Björg*.

Stenleif Det är just henne jag tänker på. Alla hennes friare är henne värdiga i jämförelse med hennes ovärdige far.
Leif Lägg band på dig, Stenleif!
Sten (hånfullt) Stenleif kunde alltid babbla på men aldrig agera som en man.
Stenleif Ska du säga, den fegaste kraken av alla!
Sten Tillåt mig att inleda bågskjutningen innan den där galningen genast bryter mot reglerna. *(höjer sin båge och skjuter.)*
(nöjd) Mitt i prick! Slå det den som kan!
(alla blir upptagna av tävlingen. Den ena efter den andra kommer fram och skjuter, men alla kommer i skuggan av Stens resultat.)
Eyvind (kommer fram och skjuter)(nöjd) Slå det om du kan, Sten Torstensson!
Sten Vem är du?
Eyvind Det spelar ingen roll. Jag kallas Eyvind.
(sorr bland männen) Det är Eyvind hemlös!
(andra) En mästertytt!
(andra) Det slår Sten aldrig!
Sten Är du Eyvind hemlös?
Eyvind Jag kallas så.
Sten Friar även du till Björg?
Eyvind Ja, för det tycks ju alla de bästa göra.
Sten Detta blir en duell mellan oss två, Eyvind hemlös.
Eyvind Alla har inte skjutit ännu. Glöm inte Torleifssönerna.
Sten De är glömda för länge sedan.
(tävlingen fortsätter)
Stentor (till Torsten) Vem är Eyvind hemlös?
Torsten Ett hittebarn, son till barnmorskan Astrid.
Stentor Var inte Torleif kåt på henne?
Torsten Det har aldrig sagts att Eyvind är en son till Torleif.
(tävlingen fortsätter. Det blir Torleifssönernas tur. Leif skjuter.)
männen (uppskattande) Ett mästertytt!
(Stenleif skjuter.)
männen (med beundran) Ännu bättre!
(Björn skjuter.)
männen (imponerade) Ännu bättre!
(Torgny skjuter.)
männen (med jubel) Fantastiskt!
Torgny (nöjd) Slå det om du kan, Eyvind hemlös!
Eyvind (stiger fram) Jag antar utmaningen. Vet det, Torleifssöner, att det finns ingenting som ni kan göra som jag inte kan göra ännu bättre. Se noga på nu! Med fyra skott skall jag splittra alla era fyra pilar! *(spänner bågen)*
Björg Stopp! *(Eyvind sänker bågen.)*
Stentor Varför säger du stopp, min dotter?
Björg Jag blir aldrig Eyvind hemlös hustru.
Eyvind (överlägset) Skyll dig själv, jungfru! *(till männen)* Beklagar att ni inte får se tävlingens fyra bästa skott! Alltså är jag ute ur tävlingen. *(vill gå därifrån)*
Sten Stopp, Eyvind! Vi vet att du är Torleifssönernas överman. Räkna alltid med vår hjälp i framtiden.
Eyvind Tack. Räkna inte med min.
Leif Om en så fin tävlarare som Eyvind hemlös måste diskvalificeras för att han är bäst av oss alla vill jag inte heller fortsätta tävlingen.
Björn Inte jag heller.
Stenleif Inte jag heller. *(Torgny sluter sig till honom.)*
en annan Om Torleifssönerna utträder är det ingen vits att fortsätta tävla.

en tredje Ingen vill tävla mot enbart Torstenssönerna.
Sten Är ni feqa, Torleifssöner?
Stenleif Kusin mordbrännare som lejer gubbar som mördare, ingen är rädd för dig. (*angriper honom.*)
Stentor Skilj dem!
(alla ingriper. Stort tumult. Allmänt slagsmål: alla mot alla. Björg skrattar.)
Björg Gläds du över detta, dotter?
Björg Skyll dig själv, far, som inbjöd alla dessa galna tuppar på en gång.
Stentor Vill du då inte ha någon av dem till äkta man?
Björg Jag bestämde mig redan i förra veckan.
Stentor Varför har du inte sagt någonting? Vem har du då valt?
Björg Torleifssönerna.
Stentor Vilken av dem?
Björg Alla fyra.
Stentor (förfasad) Alla fyra?
Björg Alla fyra, bara för att du försökte bränna dem inne. Jag försvinner från ditt hem idag, far. Räkna aldrig med att se mig igen.
Stentor (förtvivalad) Men de är Islands sämsta parti! De äger ju ingenting! De är hemlösa och medellösa och fullständigt hopplösa! Min dotter! Du kan inte mena allvar! (*hon är redan borta.*)
Borta. (Slagsmålet fortsätter oförminskat bland männen.)
Torsten Torsten, hur vill du att vi skall lösa detta?
Torsten Stentor, du inbjöd själv alla dessa unga tjurar. Endast du kan upplösa deras tillställning. (*går med Gerd.*)
Stentor (griper sig om huvudet. Tumultet fortsätter ohejdbart. Ridå.)

Scen 4. En grotta i bergen.
 Björg sköter om Torleifssönernas blesyrer.

Björg Klaga inte. Ni fick i alla fall en hustru.
Stenleif (buttert) Inte klagar vi heller.
Björn Vi bad inte om en hustru.
Leif Klaga inte, Björn.
Torgny Allt är den där usle Stentors fel.
Björg Ni borde vara tacksamma för att han avlade mig.
Björn (arg) Vi bad inte om dig!
Leif Tyst, Björn!
Björn Nej, jag står inte ut längre! Vad är det här för sätt? Hon kan väl inte vara hustru åt oss alla fyra heller?
Torgny (troskyldigt) Varför inte det?
Björn Vi är ju fyra stycken, dummer!
Stenleif Vi bör vara glada åt att vi inte är fem.
Björg Rätt så, Stenleif.
Björn Men hur i Odins namn ska det väl gå till i praktiken!
Leif Det har ingen tänkt på.
Torgny Det får väl hon bestämma.
Björg Jag håller med dig, Torgny.
Björn Fjäska inte, Torgny! Jag kan aldrig komma vid en kvinna som alla mina bröder har haft!
Björg (lugnt) Och varför inte det, Björn?
Björn (utom sig) Varför inte det? Därför att....
Björg Därför att du skulle förgås av svartsjuka. Är det det du menar?

Björn Ja!

Leif (efter en paus) Det är onekligen en stötesten. Hur har du tänkt dig att befria oss från den detaljen, *Björg*?

Björg Det är mycket enkelt. Jag hade aldrig kommit hit till er om jag inte klart hade tänkt ut allt från början. Jag skall vara er alla fyra en god hustru, men inte alla fyra på en gång. Jag är bara kvinna och kan inte tillfredsställa er alla fyra samtidigt. Ni måste turas om. Därför blir jag *Leifs* hustru det första året, sedan *Stenleifs* hustru i ett år, sedan *Björns* i ett år, sedan *Torgnys* i ett år och sedan *Leifs* igen under ett år, och så vidare. Således är jag er hustru endast vart fjärde år, och under treårsperioder där emellan får ni var och en vackert finna er i att vara gräsänklingar. Och ve er om ni är mig otrogen!

Björn (efter en paus) Det är hårda bud, *Björg*.

Björg Det är mitt villkor.

Leif Jag tror att vi accepterar.

Björg Ni kan endast acceptera ett sådant villkor om ni verkligen alla fyra älskar mig. Om ni alla fyra verkligen accepterar så vet jag att ni älskar mig.

Torgny Vi accepterar.

Stenleif Ja, jag accepterar också.

Björn (med en suck) Ja.

Björg Bra! Då är vi alla nöjda och glada. Nå, vad väntar ni på? Skulle ni inte bygga ett hus åt mig?

Björn (går ut) Du har det bra, *Leif*, som fick henne först.

Leif Kärleken är tidlös, *Björn*.

Stenleif (går ut) Trevlig smekmånad, *Leif*. (*Torgny följer efter.*)

Björg (efter en paus) Nå, *Leif*, vad väntar du på?

Leif Vad väntar du på?

Björg Att du ska gå ut och bygga mig ett hus!

(*Leif drar sig pliktskyldigast ut.*)

Så där ja! Nu är jag åtminstone lyckligt gift!

Akt II Scen 1. Hos Torstenssönerna.

Torsten Nå, mina söner, vad lärde ni er av ert besök hos era kusiner?

Mård De har åstadkommit storverk på mindre än ett halvår. Deras nya gård är präktigare än de flesta, i rask följd har de uppfört stall och ladugård och svinstia, ingenting saknas hos dem, och därtill har de *Islands* vackraste kvinna till hustru.

Torsten Ja, jag har hört enbart gott om deras flit och konstruktiva iver. De är utan tvekan fyra av *Islands* dugligaste söner. Men jag frågade er vad ni lärde er av besöket.

Erik Dessutom, far, har nu din frände *Stentor* bytt läger och blivit deras bästa vän och beskyddare. Han gör nu allt för dem.

Torsten Det är naturligt. De vann ju hans dotter.

Ulf Men antag, far, att *Torleifssönerna* och *Stentor* nu gör gemensam sak mot oss? *Stentor* har säkerligen bekänt allt för dem om försöket att bränna dem inne.

Torsten Det försöket var kanske ert livs misstag, mina söner. Ni fick enbart vanheder därav medan de fick *Björg* på köpet.

Sten Det är så förbannat orättvist!

Torsten Är det det, *Sten*?

Sten Ja! De var utkastade och medellösa, och så har de lyckats bygga åt sig *Islands* vackraste gård. Vi borde genast bege oss över sundet och sticka den i brand!

Torsten Varför det, *Sten*?

Sten Därför att det är så orättvist att de bara ska ha det så bra och bara bli belönade för vad de än gör medan vi alltid måste dra det kortaste strået. Det var jag som älskade Björg, och hon föredrog fyra medelmåttor mot mig!

Torsten Och därför vill du bränna Björgs och dina kusiners gård?

Sten Ja! Du anar inte hur snygg den var, far! De har helt anpassat den efter klyftorna och backarna där i naturen, den kan stå emot vilka ras och laviner och översvämningar som helst, de har alltid sol i söder medan de uppfört perfekta vindskydd mot alla stormar som kan tänkas överfalla dem, deras boningshus är snillrikt byggt och vackrare än någon borg i Norden, allt vad de har byggt förräder en skaparglädje och en fantasirikedom utan motstycke. Varför ska de få allt och vi bara bli lämnade vid sidan om, som om vi var de odugliga parasiterna?

Torsten Ni har ingen rätt att hysa agg mot era kusiner för att de lyckats vända sin olycka till sin lycka. Och att hämnas på dem av ren avundsjuka vore det absolut dumaste ni kunde göra. Ni måste lära av dem i stället och vända det till er egen fördel.

Mård Det vore dumt av dig, Sten, att tuta på deras gård för ingenting och därmed kanske även döda Björg och få hela Island emot dig.

Erik Björg är deras drivkraft och livsförsäkring. Ingen vill dem längre något ont för Björgs skull.

Ulf Vad är det du vill, Sten?

Sten Jag vill ha Björg!

Mård Då måste du först överträffa kusinerna i slughet.

Sten Hur?

Ulf Går det?

Erik Det måste gå. Vi måste bevisa att vi är bättre än Torleifssönerna.

Sten Ja, men hur?

Torsten Ni kommer ingen vart med era småaktiga resonemang. Jag skall berätta för er vad jag tänker göra. Jag tänker ordna en stor försoningsfest här hemma till vilken alla Islands främsta män och även Stentor och era kusiner kommer att vara bjudna.

Välkommen, svåger! (*Bjarne inkommer.*)

Bjarne Tack. Jag hörde just om de kommande festligheterna när jag var ute och talade med Gerd. Hur mår ni, systersöner?

Erik Tack, bra.

Ulf Du är kanske rätt man att hjälpa oss.

Bjarne Med vad?

Ulf Du får höra. (*tecknar åt honom att lyssna på Torsten.*)

Torsten Jo, Bjarne, det är en stor försoningsfest som vi kommer att anordna, och meningen med den festen blir att göra det klart för hela Island att alla rykten om fiendskapen mellan mina söner å ena sidan och deras kusiner med Stentor på Gärdet å andra sidan är falska. När festen är över skall alla veta att Torstenssönerna och Torleifssönerna återigen lever som bröder med varandra utan en tillstymmelse till kiv, och inseglet på den eviga vänskapen är Stentor på Gärdet, vars dotter numera är mina brorsöners hustru och mina söners svägerska.

Bjarne Det låter väl optimistiskt, svåger.

Torsten Har du någonting emot det?

Bjarne Inte alls, men jag känner dina söner.

Torsten Har du förutfattade meningar om dem?

Bjarne Inte alls, men jag kanske kan hjälpa dem.

Erik Far, gå ut, så får vi höra vad morbror Bjarne kan ha att säga.

Torsten Du gör mig verkligen en tjänst, Bjarne, om du hjälper mina söner till rätta.

Bjarne Vad önskar du av dem?

Torsten Att de ska bli av med sitt hat.

Sten Gå ut nu, far.
Torsten Bra. Jag går och lämnar er ensamma med Bjarne.
(vid utgången) Så, Gerd, jag tror att din bror nu kan få våra söner på bättre tankar.
(stänger dörren bakom sig.)
Bjarne För det första, systersöner, så måste ni vara vänliga mot era kusiner.
Ulf Och varför skulle vi vara det?
Bjarne Därför att jag har en plan. Vi skall inbjuda dem till ett tärningsspel.
(gör ett tecken till bröderna att komma honom närmare. Han börjar viska med dem.)

Scen 2. Hos Torleifssönerna.

Leif Vad gör du här, Sten?
Sten Min broder, jag kommer i ödmjukhet för att inbjuda dig till försoning. Min far vill försonas med hela sin broders familj, och vi söner vill göra detsamma. Som insegel på denna stora försoning anordnar vår fader ett gästabud till vilket alla betydande män i vårt land nu är inbjudna. Och ni skall få allt tillbaka som vi i vår måttlöshet fräckt tog ifrån er.
Björn Tro inte på honom. Det ligger något svek bakom det hela.
Sten Är du så misstänksam, broder?
Stenleif Kalla honom inte för broder, din fräcke och lismande råtta! Tror du att vi kan ta din spelade ödmjukhet för annat än ren teater?
Leif Min bror, ta det lugnt. Låt oss icke i onödan fläcka ner vår egen gästfrihet. Sten har dock kommit som gäst utan vapen och är därför välkommen. Men denna omsvängning kommer som en överraskning. Vi väntade oss ingenting annat än evig oförsonlighet från er sida efter ert tappra försök att bränna oss inne.
Sten Det var icke vi. Det var Stentor.
Stenleif Han ljuger! Har Stentor ej ärligt bekänt för oss att han tog pengar av er för att bränna oss inne?
Leif Penningen som styr dådet är mäktigare än dådets arm, Sten.
Sten Stentor är slug och skyr inga medel i sina beräkningar. Han ljuger och fantiserar när det passar honom. Även han är välkommen till vårt gästabud.
Leif Jag ser ingen anledning varför vi skulle tacka nej, Sten, men för säkerhets skull kommer vi nog beväpnade.
Stenleif Vi väntar oss ingenting gott av er familj.
Sten Ni behöver inte komma beväpnade.
Björn (misstänksamt) Vad är då haken?
Leif (efter en paus) Björn har rätt. Vad är egentligen meningen med det hela, Sten?
Torgny Du måste avslöja allt. Annars kommer vi inte.
Sten Nåväl, bröder, som kulmen på festligheterna har vi den stora äran att få inbjuda dig, Leif, till en tvekamp med mig utan vapen.
Leif Vad menar du med en tvekamp utan vapen?
Sten Ett tärningsspel.
Leif Jag ägnar mig inte åt hasard.
Sten Det är bara en lek. Ni har förvärvat er stor rikedom och ära genom ert outtröttliga arbete, och tillsammans med allt det som ni kommer att återfå av vår far blir du och dina bröder ganska jämnspelta med mig och mina bröder. Endast en fördel har ni som vi saknar: Björg.
Leif Vill du spela om henne?
Björn Hon är vår!
Torgny Vi släpper henne aldrig!
Sten Lugna er! Tärningsspelet blir endast en lek för att kröna vår nya vänskap och återanknyta till vår gemensamma barndom. Vi har båda mycket pengar och

ägodelar att satsa med, så vi behöver knappast våga oss på att spela om kött. Vidare skall alla Islands främsta män bevittna täringsspelet och kontrollera att allt går riktigt till. Insatserna blir frivilliga, och vem som helst får bryta spelet när han vill. Vad säger du?

Leif Hm!

Björn Tro inte på honom.

Stenleif Jag vädrar den lömskaste av alla fällor.

Torgny Han vill locka oss hemifrån bara för att sätta eld på vår gård.

Leif Då skulle han få hela Island emot sig.

Sten Det blir bara ett vänskapligt spel för spänningens skull, i stället för våldsammare kämpalekar, ingenting annat. Vad säger du?

Leif Vi kommer för din faders skull, Sten. Det är han som ordnat det hela, och vi tror på honom, även om vi inte tror på er.

Sten Och täringsspelet? Antar du vår utmaning, eller är du feg?

Leif Naturligtvis antar jag den. Utmaningar är till för att antas, och den som tackar nej till en sådan är feg.

Sten Bra. (*sträcker fram handen*) Ni är hjärtligt välkomna.

Leif (fattar Stens hand med någon tvekan) När?

Sten På Odins dag om åtta dagar, vid middag.

Leif Vi kommer.

Stenleif Men ve er om vi kommer att ångra det!

Sten Ni skall aldrig glömma det i hela ert liv, jag lovar det. (*går*)

Torgny Vad menade han med det?

Leif Det får vi se. En sak är dock säker, mina bröder, och det är, att vi står inför en utmaning, en utmaning som kanske blir vårt livs största.

Björn Vad tror du att vi har att vänta oss?

Leif Det är det vi inte vet. Deras far menar säkert väl, men Sten kan mycket väl styra hans avsikter till någonting mycket svårare än Stentors bastu.

Stenleif Skall vi ta Björg med oss?

Leif Aldrig. Hon får vakta gården. När ondska är inblandad, och det är den alltid när Sten spelar god, så måste kvinnorna hållas utanför. Och vi behöver alltid en brandvakt när vi är borta.

Scen 3. Gästabudet hos Torstenssönerna.

Ett väldigt dukat gästabudsbord. Alla är ättna och druckna och mår ytterst väl.

Torsten (reser sig från högsätet) Det är mig en stor glädje att ha er alla församlade här, i synnerhet som ingen av alla inbjudna har uteblivit. En försoningsfest är någonting alltför sällsynt här på Island, då vårt släkte tycks ha fört den förbannelsen med sig att i sin närmaste släkting se sitt livs ärkefiende. Om detta beror på klimatet eller på vår fria demokratiska ordning är svårt att avgöra, men jag kan inte tro att det beror på nedärvda anlag av sjukligt slag när jag hör så många friska och glada, unga och starka röster här runt omkring mig vid detta glada gästabud. Måtte denna försoningsfest bli en vändpunkt i historien om Islands alla blodiga släktfejder! Själv ämnar jag föregå med gott exempel och här inför er alla kungöra att jag har antagit kristendomen.

(*häpnad i församlingen*)

spridda röster Det blir ingen skillnad ändå.

Ska han nu predika för oss också?

Gubbtjyven har blivit narr.

Torsten blinde börjar bli gammal.

Torsten Jag hör alla era spydiga kommentarer, unge män, men jag lovar er att ni alla kommer att ha följt mitt exempel inom hundra år.

spridda röster Så länge lever vi inte.

Vad har vi för glädje av det om hundra år?

Han tror att ett kristet lik är bättre än ett mänskligt lik.

Stentor (reser sig) Visserligen är ni alla unga och självsvåldiga hingstar som sätter er högsta ära i ert övermod, och visserligen är jag själv kanske mest emot kristendomen av alla här på Island, då jag i den inte kan se annat än rofferiförsök av utländska präster; men har ni redan alla glömt den goda mat och dryck som vår värd så frikostigt har bjudit på? Har ni redan glömt att detta är en exempellös försoningsfest? I stället för att vänta på att någon skulle resa sig och tacka för maten reste han sig själv och höll ett värmande tacktal för att ni alla var här. Ett sådant exempel på välvilja, det försäkrar jag er alla, får ni aldrig höra i framtiden. Därmed vill jag höja min bägare och skåla för värden och hans trofasta ögon till hustru Gerd, med ett innerligt tack för en oförgätlig fest.

(höjer bägaren. Alla skålar hjärtligt med varandra.)

spridda röster Festen är inte slut ännu.

Det bästa återstår.

Vi kräver kämpalekar!

Skulle inte Sten slåss mot Leif i en vänskapsmatch?

Torsten (reser sig på nytt) Allt våld är härmed för tid och evighet bannlyst från vår gård. Däremot har Leif Torleifsson antagit en utmaning från vår son Sten till ett spännande tärningsspel, som ni alla kommer att få vara vittnen till.

spridda röster Tärning kan man spela hemma.

Vad är det här för larv.

Vad är insatsen i spelet?

Björg, naturligtvis!

Då kan det bli riktigt spännande!

Sten (reser sig) Fört att undvika att vårt spel eventuellt spårar ur och övergår till handgripligheter, emedan ju alla vet att jag och Leif alltid har haft svårt för att tåla varandra, så har jag överlåtit tärningarna för min del till min morbror Bjarne, som därmed får spela mot Leif i mitt ställe. Accepterar du det, Leif?

Leif Ett klokt beslut, med tanke på ditt våldsamma humör.

spridda röster Är detta riktigt?

Om Leif har accepterat det är det riktigt.

Torgny Gör det inte, Leif!

Bjarne Är du rädd för mig, Torgny Torleifsson?

Björn (till Stenleif) Bjarne har rest vida omkring och samlat många hemliga kunskaper. Han kan bli farlig för Leif.

Stenleif Gör det inte, Leif!

Bjarne Leif får dra sig ur spelet när han vill, så fort han inte längre vågar fortsätta.

Leif Jag ställer upp.

Bjarne (håller upp tärningarna) Ni får alla undersöka tärningarna om ni vill.

Björn (till Leif) Bjarne har varit vid det kejsarliga hovet i Tyskland och där lärt sig många fula tricks.

Leif (tillbaka) Då är jag varnad. Jag skall vara på min vakt.

en röst En ung stark man mot en skraltig gammal gubbe i ett fånigt tärningsspel! Vilken besvikelse!

en annan Det kan bli nog så intressant. Bjarne är en illslug räv och svår att genomskåda. Det kan bli en själslig kraftmätning om inte annat.

Bjarne Härmed överlåter jag åt Sten att alltid få slunga första kastet så länge partiet pågår. Låt oss ta plats här i mitten av de tre gästabudsborden så att alla kan se

oss klart och tydligt, och vi ska högt ropa ut resultaten av tärningarnas fall varje gång, och vem som helst ska få kontrollera oss.

Leif Du har rykte om dig, Bjarne, att kunna praktisera magisk svartkonst. Trolldom undanbedes denna gång.

Bjarne (skrattar) Ha-ha-ha! Är du vidskeplig, Leif Torleifsson? Det är inte jag. I ett spel som detta är allt fusk omöjligt. Det är ej heller en fråga om tur utan om skicklighet. Har man rätt inställning till spelet vinner man. Förlorar man sig i spelet för spelets egen skull så förlorar man spelet. Så enkelt är det. Så låt oss mäta våra psykiska krafter mot varandra. Låt oss börja. Eftersom du kastar först får du också satsa först.

Leif (tar fram två silvermynt) Jag satsar två silvermynt.

Bjarne En måttlig insats. Du har alla utsikter att vinna.

spridda röster Leif tar det lugnt.

Det gör han med besked.

Två silvermynt är den lägsta inträdesavgiften i ett riktigt tärningsspel.

(Leif kastar tärningarna.)

Leif (glad) Fem och sex.

Bjarne (kastar tärningarna) Sex och sex. Jag har vunnit.

Leif (förvånad) Jag satsar på nytt samma insats.

Bjarne Och jag dubblar.

Leif Nåväl, jag synar. *(kastar tärningarna)*

(ledsen) Två och två.

Bjarne (kastar tärningarna) Två och ett. Du har vunnit.

(jubel bland åskådarna)

Leif Jag satsar alltsammans.

Bjarne Jag synar.

Leif (kastar tärningarna) Fyra och fem.

Bjarne (kastar tärningarna) Tre och sex. Oavgjort.

Leif (kastar) Ett och sex.

Bjarne (kastar) Tre och fem. Jag har vunnit.

(alla är nöjda)

spridda röster Det går hederligt till!

Om de fortsätter att öka insatserna kan det bli ett ganska spännande spel.

Bjarne Jag satsar allt vad jag har vunnit.

Leif Jag synar. *(kastar tärningarna)(stolt)* Sex och sex.

Bjarne (kastar) Sex och sex. Oavgjort.

Leif (kastar) Två och fem.

Bjarne (kastar) Sex och tre. Jag har vunnit. Jag satsar allt igen.

Leif (till bröderna) Hur mycket pengar har vi med oss?

Björn Vi har så det räcker. Satsa du bara.

Leif Bra. Jag synar. *(kastar tärningarna)* Sex och ett.

Bjarne (kastar) Fyra och fyra. Jag har vunnit. Jag satsar allt igen.

Leif Jag synar. *(kastar)* Tre och fem.

Bjarne (kastar) Fyra och fyra. Oavgjort.

Leif (kastar) Tre och två.

Bjarne (kastar) Ett och fyra. Oavgjort igen.

Leif (kastar) Fyra och fyra.

Bjarne (kastar) Sex och tre. Jag har vunnit. Jag satsar allt igen.

Leif Jag synar. *(kastar)* Sex och tre.

Bjarne (kastar) Fem och fem. Jag har vunnit. Jag satsar allt igen.

Leif Jag är med. *(kastar)* Fyra och fyra.

Bjarne (kastar) Fem och fyra. Jag har vunnit.

Björn Kassen är slut, Leif.

Bjarne Du behöver inte satsa mera, Leif. Låt oss ta det lugnt. Vi spelar om allt vad du har förlorat. Om du vinner är vi tillbaka vid utgångsläget.

Leif Bra. (*kastar*) Ett och ett.

Bjarne (*kastar*) Ett och ett. Oavgjort.

Leif Du kan inte vinna jämt, Bjarne. (*kastar*) Två treor.

Björn Vad händer om han förlorar?

Stenleif Vi blir skyldiga Bjarne det dubbla.

Bjarne (*kastar*) Två och fyra. Oavgjort.

Leif (*kastar*) Fem och ett.

Bjarne (*kastar*) Du får dåliga resultat, Leif. Sex och ett. Jag har vunnit. Ska vi fortsätta?

Leif Du kan inte vinna jämt, Bjarne. Jag vill fortsätta tills jag vinner en gång. Sedan kan vi tala om att sluta.

Bjarne Bra. Jag satsar allt vad jag har vunnit av dig.

Leif Jag synar. Vi har ju pengar, eller hur, bröder? Vi har ju idag fått hälften av all vår farbrors egendomar och ägor!

Björn Bli inte övermodig, Leif!

Leif (*kastar*) Två och ett.

Bjarne (*kastar*) Två treor. Jag har vunnit. Jag satsar åter allt vad jag vunnit av dig, så att du kan få allt tillbaka i ett enda kast.

Leif Jag är med. (*kastar*) Tre och sex.

Bjarne (*kastar*) Fem och fem. Jag har vunnit.

Leif Detta är otroligt!

Bjarne Men sant. Vill du sluta?

Leif Och erkänna mig besegrad? Aldrig!

Bjarne Jag satsar åter allt vad jag har vunnit av dig i så fall. Det uppgår nu till omkring 10,000 silvermynt, om jag har räknat rätt.

Leif Din räkning stämmer med min. Vi har så det räcker. Jag synar. (*kastar tärningarna*)

Torgny Sluta nu, Leif!

Leif För sent. Sex och fyra.

Bjarne (*kastar*) Fem och fem. Oavgjort.

Leif (*kastar*) Fyra och fyra.

Bjarne (*kastar*) Sex och tre. Jag har vunnit. Jag satsar allt igen.

en bland publiken Tjugo tusen i potten! (*Eyvind kommer diskret in.*)

en annan Det börjar bli spännande.

Leif Jag synar. (*kastar*) Sex och fem.

Bjarne (*kastar*) Sex och sex. Jag har vunnit.

Leif Du är övermänsklig.

Bjarne Inte alls. Men du har kanske otur.

Leif Aldrig! Du måste förlora någon gång!

Bjarne Någon gång måste bli den första. Jag erbjuder dig igen allt vad du förlorat.

Leif Jag synar. (*kastar*) Tre och fem.

Bjarne (*kastar*) Fem och fyra. Jag har vunnit. Jag satsar allt och vinsten.

Eyvind Åttio tusen i potten, bröder!

Leif Vad gör du här, Eyvind hemlös?

Eyvind Jag är här på besök. Är det förbjudet?

Leif Är du bror till dem?

Eyvind Nej, men jag är skyldig dem mitt moraliska stöd, för de hjälper mig ibland.

Bjarne Prata inte nu utan spela.

Leif (*kastar*) Fyra och tre.

Bjarne (*kastar*) Sex och tre. Jag har vunnit.

Björn Det här går för långt.
Torgny Satsa inte mera, Leif!
Bjarne Om du vill fortsätta får du satsa något annat än pengar nu, Leif, för annars satsar du mera pengar än vad ni äger trots er farbrors rikedomar. Jag erbjuder dig som vanligt allt vad du har förlorat.
Leif Vi har får. Jag satsar alla våra får. (*kastar*) Tre och sex.
Bjarne (*kastar*) Sex och fyra. Jag har vunnit. Jag erbjuder dig allt igen inklusive dina får.
Leif Vi har svin. Jag satsar alla våra grisar. (*kastar*) Tre och fem.
Bjarne (*kastar*) Fyra och fem. Jag har vunnit.
Leif Vi har hästar och kor. Jag satsar våra hästar och kor. (*kastar*) Fyra och fyra.
Bjarne (*kastar*) Tre och sex. Jag har vunnit.
Leif Vi har oxar och ladugårdar. Jag satsar våra oxar och ladugårdar. (*kastar*) Två och sex.
Bjarne (*kastar*) Två och sex. Oavgjort.
Leif (*kastar*) Fem och tre.
Bjarne (*kastar*) Fyra och fem. Jag har vunnit.
Leif Vi har gårdshus. Jag satsar alla våra byggnader utom huvudgården. (*kastar*) Två och fem.
Bjarne (*kastar*) Sex och två. Jag har vunnit.
Leif Jag satsar huvudgården. (*kastar*) Fem och tre.
Bjarne (*kastar*) Sex och fyra. Jag har vunnit.
Leif Jag satsar all vår jord. (*kastar*) Sex och fem. Äntligen!
Bjarne (*kastar*) Sex och – (*väntar på att tärningen ska rulla färdigt*) – sex! Jag har vunnit.
Sten Nu har du ingenting mera att satsa, Leif.
Ulf Du har spelat av dig allt! Du äger ingenting mer!
Bjarne Du får allt tillbaka, Leif, om du satsar din yngste bror Torgny.
Leif Du måste förlora åtminstone en gång, Bjarne! (*tystar ner sina bröder*) Sedan skall jag sluta. Jag satsar Torgny. (*kastar*) Tre och fem. Trista siffror!
Bjarne (*kastar*) Sex och tre. Jag har vunnit. Du kan satsa Björn mot Torgny och allt vad du har förlorat.
Leif Kör till! (*kastar*) Två och fyra.
Bjarne (*kastar*) Två femmor. Jag har vunnit. Du kan satsa den vilde Stenleif, som ingen rår på, utom du med din intelligens.
Leif Bra. Jag satsar Stenleif. (*kastar*) Tre och tre.
Bjarne (*kastar*) Två och sex. Jag har vunnit även Stenleif. Vad har du kvar att satsa mot allt vad du har förlorat inklusive dina bröder?
Leif Jag har mig själv. Jag kan satsa mig själv. Jag satsar mig själv och mitt liv. (*kastar*) Två femmor.
Bjarne (*skakar tärningarna länge i handen*) Få se nu vad ditt liv är värt. (*kastar*) Sex och fem. Elva tärningsögon. Gratulerar! Det var alla tärningsögon utom ett.
Sten Nu har du bara Björg kvar, Leif.
Torgny Du får inte satsa henne, Leif!
Sten Är det du eller Leif som spelar, Torgny Torleifsson?
Torsten Det här så kallade spelet har för länge sedan överskridit alla rimliga gränser. Avbryt spelet genast!
Bjarne Endast Leif har makt att bryta det. Vågar du ännu en omgång, Leif, eller drar du dig ur efter att ha spelat bort alla din hustrus övriga män utom henne själv? Du får allt tillbaka och det dubbla om du vinner.
Björn Gör inte något, Leif, som du sedan kommer att ångra!
Stenleif Bjarne måste ha fuskat! Man vinner inte så många gånger i rak följd!

Bjarne (reser sig och går omkring med tärningarna) Spelet har skett inför öppen ridå, ni har alla fått se oss slå med exakt samma två tärningar hela tiden, här är de, syna dem noga och bekräfta om vi spelat hederligt eller ej, och Leif har när som helst fått dra sig ur när han har velat, men han har icke velat. Han har ständigt velat fortsätta.

Leif Jag har förlorat allt inklusive mig själv utom det sista vi äger. Spelet har gått för långt för att kunna hindras från att löpa linan ut. Jag tror på Bjarnes ärliga spel. Ingen kan påstå att han har fuskat, och hans sista erbjudande är generöst. Jag synar med att satsa Björg. Ge mig tärningarna!

Torgny Du har ingen rätt att spela bort en annan mänska, Leif!

Sten Är det du eller han som spelar, Torgny Torleifsson?

Björn Torgny har rätt. Leif hade varken rätt att spela bort oss eller Björg. Han kunde spela bort sig själv, men han ägde inte oss andra.

Sten Ni har ingen talan, småglin, för ni är redan bortspelade jämte er storebrorsa själv! Ni är alla slavar under mig! Hans sista talan är att spela bort även Björg till oss!

Stenleif Håll käften, din bjäbbande byracka, eller jag klyver dig ända ner till bålen!

Sten Håll honom innan han tar till våld!

Leif (gör en avvärjande gest) Tyst med er, allihopa! Jag måste få koncentrera mig!

(kastar tärningarna) Sex och ett.

Bjarne Det högsta och det lägsta. Jag föredrar något mitt emellan.

(kastar tärningarna) Tre och fyra. Oavgjort.

Gerd (till Torsten) Bryt spelet, min make, innan det är för sent!

Torsten (lugnar henne) Det är redan för sent. Spelet måste få spela ut sin roll.

Leif (kastar) Sex och ett igen!

Bjarne De mest extrema siffrorna ger bara medelmåttigt resultat. *(kastar)* Två och fem. Oavgjort igen.

Torgny Jag står inte ut! *(rusar ut)*

Sten (till de sina) Vart tog han vägen?

Ulf Ut och kasta vatten.

Sten Se till så att han inte smiter.

Leif (kastar) Fyra och fem. Något bättre.

Bjarne Du artar dig, frände! Ett tu tre har du vunnit!

(kastar) Tre och sex. Oavgjort igen.

Leif (skakar tärningarna) Vart tog Torgny vägen?

Björn Han behövde gå ut för att spy av avsmak inför den här tillställningen.

Leif (tappar tärningarna oavsiktligt) Ett och ett! Jag tappade dem!

Sten Tärningarna är kastade! Lagt kort ligger!

Bjarne (skakar lugnt tärningarna och kastar dem. Lugnt konstaterande:) Sex och sex. Jag har vunnit.

Sten Erik, Ulf och Mård! Far genast över sundet och hämta Björg! Hon ska hit!

Leif (förkrossad, döljer ansiktet i händerna) Vi är förlorade!

Torsten (reser sig) Leken är nu över. Härmed förklarar jag spelet ogiltigt.

Sten Ogiltigt, far? Hur kan du göra det? Alla här har ju sett hur öppet och hederligt det har gått till!

Torsten Ingen har rätt att spela bort andra mänskors liv på tärning.

Sten Det skulle du ha sagt innan det gjordes. Gjort är gjort och kan inte göras ogjort! Jag tar er alla här närvarande till vittnen på att allt har gått hederligt till! Leif var det som själv hela tiden drev spelet vidare! Har jag rätt eller har jag fel?

Eyvind Du har rätt, Sten. Ingen kan påstå att din morbror har fuskat.

Bjarne Jag beklagar din otur, Leif. Visa dig nu som en god förlorare!

Stenleif Du din gamla skinntorra kråkskrämman, du har lurat honom till att tappa huvudet med dina gemena tricks och svartkonster! Man borde hugga huvudet av dig utan vidare!

Sten Du befinner dig i en främmande mans hus, Stenleif, och har ingen rätt att så kränka vår gästfrihet mot er utbölingar. Jag frågar er alla, Torleifssöner, om någon av er kan påstå att Bjarne har spelat falskt?

(Torleifssönerna är ställda och tiger.)

Leif Allt har till synes gått hederligt till. Likväl har någonting oförklarligt hänt i detta spel som förefaller mig onaturligt. Hur bar du dig åt, Bjarne? Förklara din metodik!

Bjarne Enligt era mått mått så hade jag bara vanlig tur.

Leif Du förnekade själv i början av vårt spel förekomsten av tur och otur.

Bjarne I så fall var det skicklighet.

Leif Vem har någonsin kunnat visa prov på skicklighet när det gäller ren hasard?

Sten Du har sett det ske nu, om du inte varit blind, Leif Torleifsson!

Leif I så fall har jag varit blind.

Bjarne Det är nog den enda förklaringen. Du spelade bara för dig själv, Leif, medan jag bara spelade för andra, för mina systemsöner. Du gick in i spelet för spelets skull, men jag behöll mitt syfte i sikte.

Leif Ändå strider spelets utgång mot all logik.

Bjarne Det gör alla märkliga saker här i världen. *(Mård inkommer.)*

Sten Nå, var är Björg?

Mård Hon ville inte komma.

Sten Det spelar ingen roll! Tog ni henne inte då med våld?

Mård Ulf grep henne i håret och släpade henne med sig. Då skyndade jag i förväg. De är på väg.

Ulf (inkommer med Björg, dragande henne i håret) Jag fick själv släpa henne varje bit av vägen. Hon vägrade samarbeta. *(kastar ner henne på golvet)*

Björn Björg!

Björg (med rivna kläder och tilltrasslat hår) Rör mig inte! Är det sant, Torleifssöner, att ni har spelat bort mig på tärning?

Leif Jag har gjort det, Björg, efter att ha spelat bort alla mina bröder.

Björg Och du själv? Satsade du mig före eller efter att du hade satsat dig själv?

Leif Efter.

Björg Alltså ägde du inte ens dig själv när du spelade bort mig. Alltså hade du ingen rätt att spela bort mig.

Leif Det är helt riktigt. Endast du av oss alla äger ännu dig själv och din egen frihet.

Sten Ni är alla vittnen till att vi ärligt har vunnit Björg genom rent spel! Hon tillhör oss nu!

Torsten Även om det var sant, Sten, det som du nu sade, så skulle du aldrig få Björg, ty med dina medel för att få henne kan du bara förlora henne.

Gerd Kan ingen döda den där olyckan Sten som annars bara kommer att störta hela min familj i olycka!

Torsten Gerd! Du talar om din egen son!

Gerd Jag vet! Han blir allas vår död om han får leva!

Sten Hon är hysterisk.

Leif (reser sig från golvet) Sten, om du står fast vid att du faktiskt vunnit Björg och oss alla och allt vad vi äger ifrån oss, så kan det aldrig råda någonting annat mellan oss för evig framtid än bittraste fiendskap och hat. Och vi har många vänner. Betänk vad du vill åstadkomma! Det kan bli den bittraste släktfejden på Island någonsin!

Torsten Nu är det nog! Spelet var absurt och löjligt från början. Återtag allt, kära brorsöner, och betrakta spelet som en lek som aldrig ägde rum. Fred, endräkt och försoning var ju den enda meningen med hela denna sammankomst!

Bjarne Jag föreslår en sista tärningsomgång.

Leif Vi har ingenting kvar att satsa, Bjarne.

Bjarne Även om vi sluter fred och ni återfår allt så tror jag aldrig att det kan bli någon varaktig fred mellan mina systersöner och er. De är alltför halsstarriga, och ni är alltför duktiga. Därför föreslår jag följande insats. Om jag förlorar måste mina systersöner dra i landsflykt i tolv år. Sedan får de återkomma men måste då leva ett år inkognito i landet utan att bli igenkända. Om de blir igenkända under det trettonde året måste de dra ut i en ny tolvårig landsflykt. Samma öde drabbe er om du förlorar, Leif. Era och mina systersöners ägor tillfaller vinnarens parti. Vad sägs om vadet?

Sten Utmärkt! Vi kan ändå aldrig leva i fred.

Leif Och vad händer med Björg?

Bjarne (sänker huvudet) Vi måste alla böja oss för det faktum att du inte ägde dig själv när du satsade henne. Hon är fri att följa vem hon vill.

Björg Jag följer förlorarna.

Eyvind Och jag följer vinnarna.

Bjarne Därmed blir alltså varken vinnarna helt utan förlust eller förlorarna helt utan vinst. Vad säger du om vadet, Leif?

Leif Vi har inget att förlora. Men du får kasta först den här gången, Bjarne.
(faller på knä på tävlingsgolvet igen.)

Bjarne (tar tärningarna, skakar dem och faller ner på knä på tärningsgolvet)
Som du vill, frände. (kastar tärningarna. Tiger inför resultatet.)

många (rusar fram och tittar) Ett och tre!

flera Nu är det slut med Bjarne's tur!

några Klå honom nu, Leif!

Leif (kastar tärningarna) Då förlorar vi Björg. (tittar stumt på tärningarna)

alla (rusar fram och vill titta) Två och två!

flera Oavgjort!

några Kasta på nytt!

Bjarne (griper tärningarna) Vi är åtminstone jämnspelta nu, Leif. (kastar)

många Tre och tre!

flera Det är lätt att slå!

några Klå honom nu, Leif, så att vi får klå de odrägliga Torstenssönerna!

Leif Vänner, glöm ej att ni är gäster under Torstenssönernas tak!
(kastar tärningarna)

många Fyra och tre!

flera Bättre kan du, Leif!

några Du har tappat sugen!

Bjarne Det har vi nog båda gjort. (kastar)

många Ett och (väntar på tärningen) – sex! Oavgjort igen!

flera Kasta på nytt!

några Du måste vinna nu, Leif!

Leif (kastar) Egentligen gör det mig detsamma. Jag är inte längre herre över mina egna önskningar.

Bjarne Det är alltid resultatet av alla konflikter, Leif.

många Sex och tre!

flera Nu har du chansen, Leif!

några Nu måste han förlora!

Bjarne Jag önskar nästan att jag gjorde det. (kastar)

många Sex och (väntar) – fyra! Bjarne har vunnit!

flera O nej!
några Det är för sorgligt!
Leif Jag ger mig, Bjarne. Du har vunnit. Vi lämnar Island och tar Björg med oss.
Sten Ja, gör det!
Torsten Vänta litet! Någonting är inte som det ska!
Torgny (kommer plötsligt in) Leif! Stenleif! Björn! De har satt eld på vår gård!
Leif (reser sig) Vem har satt eld på vår gård?
Björg Det måste vara Erik. Han stannade kvar efter Ulf.
Leif Det var Islands finaste gård. Ni fick den av oss gratis. Är det så ni förvaltar andras arv, Torstenssöner?
Torsten Det får inte vara sant!
Torgny Stig alla ut och se om ni inte tror mig!
Leif Torgny! Björn! Stenleif! Kom med! Vi kan inte stanna här! (*går skyndsamt ut*)
Sten Kör ut de gemena inkräktarna!
Stenleif Ser ni denna handfull jord som jag tar från marken? Ser ni hur jag kastar den åt er? Nästa gång är det ett pilregn av spjut och vapen riktade mot era ruttna hjärtan, förbannade Torstenssöner! (*går ut*)
Björg Ulf, för att du grep mig om håret skall jag en dag tvätta av dina händers smuts i ditt eget hjärtas blod. (*går*)
Björn Farbror Torsten, jag beklagar att din försoningsfest inte ledde till något annat än ett evigt oförsonligt hat som aldrig kan släckas förrän ni alla är döda. (*går*)
Torgny Ni har kränkt vår hustru och bränt vår gård. Fråga nornorna vad det kan betyda för er del. (*går*)
Tor (en av gästerna, efter en lång paus) Det var en dyster fest.
Torsten Mina söner! Varför insisterar ni på att till varje pris krossa er gamle faders hjärta! Gerd! Led mig ut! (*bryter upp med Gerd. Alla gästerna gör detsamma.*)
Bjarne Mina systersöner, jag har gjort vad jag har kunnat för er. Nu får ni klara er själva. (*går ut efter sin syster*)
Ulf (efter en paus) Vi står ensamma och har inte ens Björg att trösta oss med.
Eyvind Vad är Björg? En kvinna åt fyra män! Vad kallar man en sådan? Man kallar henne fnask! Och förlusten av en sådan gråter ni över? Att ni inte skäms! Hela världen är full av sådana fnask! Var män, mina bröder, och rusta er inför Torleifssönernas hämnd i stället, ty en dag måste den komma!
Mård Det är nog bara Eyvind hemlös som kan hjälpa oss nu.
Ulf Kom, mina bröder. Låt oss gå och ta hand om våra kusiners kvarlåtenskap och organisera oss en smula! Vi är dock rikast på Island nu, och många kvinnor vill säkert ha oss.
Sten Det är bara Björg vi har förlorat.
Eyvind Ja, det är bara ett fnask som ni har förlorat, och dessutom har ni sluppit era kusiner på åtminstone tolv år. Njut av de tolv åren, föröka era rikedomar, skaffa er familjer, och festa!
Sten (efter en dyster stund) Efter denna fest är det lättare sagt än gjort.

Akt III Scen 1. I vildmarken.

Tor (hinner upp dem) Leif! Stenleif! Torleifssöner! Stanna!
Leif Vem är du?
Tor Kalla mig Tor. Jag vill följa er.
Leif Varför det? Vi är utstötta från all mänsklig gemenskap.
Tor Det är ni inte alls. Torstenssönerna är de dömda.

Stenleif Det är ju de som har dömt oss.
Tor Ett misstag har begåtts. Det var du, Leif, som vann över Bjarne, men det är det ingen som har fattat.
Leif Bjarne slog mig med sex-fyra mot sex-tre.
Tor Fel! Vem av er var det som slog först i den sista omgången?
Leif Var det inte jag?
Tor Nej! Du överlät i omgångens inledning initiativet till Bjarne! Du slog honom flera gånger! Men de andra var så uppslukade av spelet att de automatiskt deltog som om det var du som hade initiativet, de tog över hela spelet utan att själva fatta vilket misstag de begick, och allt verkade som om du förlorade, medan du i själva verket vann över Bjarne gång på gång!
Björn Han har rätt, Leif.
Leif Vem är du, Tor?
Tor Jag är en kollega till Eyvind hemlös. Jag vet vem min mor var men har aldrig känt min fader. Ryktet förmåler dock att jag skulle kunna vara oäkta son till er farbror.
Leif Våra kusiner vann Eyvind, men vi har vunnit deras egen halvbror Tor, som hedrar oss i vår landsflykt med sin gästvänskap. Därför skall du heta Tor gästvän.
Tor Ni måste inte alls gå i landsflykt.
Leif Vi äger ingenting, våra kusiner har bränt våra hus och tagit alla våra vapen ifrån oss, vi kan inte ens försvara oss, och vem som än vann spelet är vi dömda till landsflykt i tolv år och tolv år till om vi blir igenkända det trettonde.
Tor Stanna på Island. Många är övertygade liksom jag om att det var Bjarne och inte du som förlorade spelet. Många är beredda att skydda er mot Torstenssönerna. De har gjort bort sig medan allas sympatier är på er sida.
Leif Om du är en halvbror till Torstenssönerna så är du en förrädare mot dem.
Tor Jag förråder hellre orättfärdiga bröder än lämnar orättvist behandlade i sticket. Och ni är i så fall dock mina helkusiner.
Stenleif Det är faktiskt riktigt. Jag är den förste att hälsa dig hjärtligt välkommen till vår skara, Tor gästvän! (*omfamnar honom glatt*)
Björn Men du kan aldrig bli en medmake till Björg.
Tor Det begär jag heller inte.
Torgny Vad begär du då?
Tor Att få bli Stenleifs vapendragare.
Björn Det är inte mycket begärt.
Leif Vad säger du, Stenleif? Behöver du en vapendragare?
Stenleif Någonting säger mig, att denne unge lille man kommer att bli just den jag behöver i mitt livs svåraste stund.
Leif Då är du hjärtligt välkommen, gästvän, i vår utstötta och utblottade skara, nu och för alltid, som vår enda äkta kusin.
(De fyra bröderna drar hjärtligt vidare som vore de plötsligt fem.)

Scen 2. Hos Torstenssönerna.

Mård Tor har övergått till Torleifssönerna.
Sten (upprörd) Tor? Vår egen halvbror?
Mård Ja. Och han är inte ensam.
Sten Vad menar du, Mård? Ut med språket!

Mård Efter tärningsspelet och branden på Torleifssönernas gård är de flesta redbara mäns sympatier på Torleifssönernas sida. De lär knappast behöva lämna Island.

Sten De bryter således vår överenskommelse? De struntar i landsförvisningen?

Mård Det verkar så.

Sten Det betyder krig.

Mård Ja, det gör det, och vi är nästan ensamma. Vårt enda pålitliga moraliska stöd på Island är Eyvind hemlös.

Sten Med honom kan vi försvara oss mot hela Island.

Mård Vi behöver bara komma åt Torleifssönerna. Ingen vågar utmana oss om de är borta.

Sten Det är sant. De måste dödas! Varenda en!

Mård Tor också?

Sten I synnerhet Tor, som har förrått oss!

Mård Och vem ska då få Björg?

Sten Det fnasket kan vi lämna åt Eyvind att hantera som han vill.

Mård Tror du Ulf och Erik går med på det? (*går*)

Sten Äldsta sonen är jag till den mest förmögna mannen här på Island. Jag har alla manlighetens krafter och naturliga fördelar på min sida, jag är till och med oemotståndlig för varenda kvinna utom en, och likväl är jag ensamast på hela Island. Far föraktar mig, undviker mig och talar nedlåtande till mig, som om jag var något av en orm, och mor vill se mig död. Nu har vår halvbror svikit mig, och mina egna bröder börjar tvivla på mig. Vem har jag då kvar? Den vilde Eyvind, detta halvblod utan härkomst, är naturen som försvarar mig mot mänskligheten, och det känns som att med honom vid min sida kunde vi våldtaga hela mänskligheten. Jag har inget annat val. Rent lagligt vann vi tärningsspelet inför hela Islands åsyn, Björg och Torleifssönerna är lagligt våra trälar, dumt nog brände Erik ner en vacker gård som vi haft nytta av om vi skött saken bättre, det och Ulfs hantering av den vackra Björg har ensamt vänt all Islands ungdom emot oss. Självsvåldiga är vi tyvärr obotligt av naturen, far och mor förstod att skämma bort oss, vi har aldrig haft det svårt, och kanske var det för att vi beständigt hade det så bra som vi begynte odla en så bitter avundsjuka mot våra kusiner, som allena här på Island fick det lika bra. Ty de var bättre människor än vi och fick en hårdare uppfostran av mer dugliga föräldrar. Det har vi ej någonsin förmått förlåta dem. Självsvåldet bryter fram med jämna mellanrum hos Ulf och Erik, och allenast Mård förstår att vända handlingen till klok beräkning. Mård och Eyvind får bli mina bundsförvanter, Ulf och Erik får bli våra vapen. Och måhända kan vi bruka morbror Bjarne till nödvändiga politiska manövrer, ty om vi ska klara oss mot nästan hela Island så behövs det mer än bara muskler och rå styrka. Då behöver vi en segrare i rävspel såsom morbror Bjarne.

Bjarne (inträder) Kallade du på mig?

Sten Nej, men för resten, stanna här, morbror. Vi står inför en svår uppgift. Enligt de senaste nyheterna stannar Torleifssönerna i Island för att försöka uppvigla alla stridbara män emot oss och ej utan framgång.

Bjarne Jag vet, käre systerson, men de är utomordentligt listiga. Många skulle gärna ställa upp genast med att hjälpa dem med vapen och kämpaskaror, men enligt mina underrättelser söker de i stället upp gårdar var de inte blir igenkända. Där stannar de och tar tjänst som drängar och gör sig omtyckta och välsignar därmed

gården och de människor de arbetar för med all sin kunnighet, kunskap och konstruktivitet.

Sten Jag anser att vi genast borde uppsöka dem med en väpnad skara och göra slut på dem innan de hinner växa sig starka.

Bjarne Det är just vad de tror att du vill göra, och just därför tror jag att de har valt att leva inkognito som andras tjänare. Men jag tror ändå det kan bli lätt att hitta dem. Fråga efter Islands mest välmående gård, och du ska där finna en grupp på sex människor, fem män och en kvinna, som arbetar för den gården och som är de som har ryckt upp den. Sedan kan du skicka ut en väpnad skara mot den gården och söka bråk med den med att exempelvis döda några får eller röva bort någon boskap. Gårdsfolket tvingas då ut för att jaga boskapstjuvarna, de inleder själva striden, då blir det lätt för er att meja ner infödingarna och sedan belägra Torleifssönerna. Men då borde du inte döda dem. Det skulle definitivt vända hela Island mot din familj. Tvinga i stället fram deras landsflykt för alltid.

Sten Ett klokt råd, morbror. Jag ska låta skicka ut spejare över hela Island. Snart ska vi finna den gård som åtnjutit de mest iögonfallande förbättringarna i år.

Scen 3. En enklare bondstuga.

Kåre (kommer instörtande) Far, nu har de varit framme igen!

Gunnar För tredje veckan härjar bovar ibland mina får och skrämmer bort var dräng och herde. Varför plågar man oss så? Min son, fick du ej heller denna gången syn på dem?

Kåre Jag såg en del av dem. De verkar vara kämpar, smidiga till häst och väl utrustade. De rider kring med hjälmar över sina ansikten.

Gunnar Det här förstår jag inte. Vi har aldrig gjort en enda mänska något ont. Kan det då vara simpel avundsjuka som har drivit någon granne ifrån vettet? Det har ju gått så otroligt bra för oss alltsedan ni, okända vänner, tog anställning här hos oss som drängar.

Stenleif Låt mig rida ut och ta i tu med tjuvarna. Med Kåre med som vapendragare så skall jag nog få dem att ge sig av för alltid.

Gunnar Vad förmår en enkel bonddräng såsom du mot järnbeväpnade soldater?

Stenleif Tro mig bara. Vi skall nog få bort dem.

Gunnar Vet du vilka stråtrövare är?

Stenleif Jag har nog mina misstankar.

Gunnar Du känner dem? Kan de då plåga oss för er skull?

Stenleif Det är möjligt.

Gunnar Kåre, vill du rida ut som vapendragare åt denne man?

Kåre Jag vet ej om jag vågar. Jag har aldrig stridit förr på blodigt allvar.

Leif (kommer in) Vad står på?

Stenleif Man har fått korn på oss.

Gunnar Det här blir alltmer hemlighetsfullt. Vem är ni egentligen?

Leif (på knä) Vi är blott dina trogna ödmjuka lojala arbetsdrängar, fader Gunnar.

Gunnar Ja, det vet jag nog. Jag frågade nu efter er identitet. (*tittar från den ena till den andra*) Och vad är det för herremän som plågar mig för att få bråk med er?

Björn (kommer in) Vad är å färde?

Leif Torstenssönerna har funnit ut vår fristad.

Gunnar Torstenssönerna!

Leif Ja, fader, det är de som önskar driva oss från Island och helst se oss döda före dess.

Gunnar Vad vill de er? Har de en tvist med er?

Björn De vill beröva oss vår hustru.

Gunnar Hustru? Var hon ej er syster?
Leif Jo, så sade vi, för att beskydda henne.
Gunnar Detta blir ju ständigt bara värre. (*reser sig*) Är ni då bedragare?
Björg (kommer in) Vad alla ser upprörda ut! Vad är det som har hänt?
Leif Jo, traktens marodörer har på nytt ställt till med härjningar bland Gunnars fårahjordar. Det har nu undsluppit oss att det är Torstenssönerna som jagar oss.
Gunnar Är du, min goda tjänarinna, kära jungfrupiga, hustru och ej syster åt fem kontroversiella män?
Björg Nej, fader, jag är hustru åt allenast fyra av dem.
Gunnar Och vem är det då av dem som ej får ligga med dig?
Leif Det är vår kusin, Tor gästvän.
Gunnar Ni är alltså ändå släkt inbördes med varandra?
Björn Ja, far Gunnar. Vi är fyra bröder som har en och samma hustru, och så har vi en kusin.
Gunnar (sätter sig) Hur kan väl detta hänga samman?
Kåre Far, var ej bekymrad. Det är mycket enkelt. Dessa fyra bröder är ju Torleifssönerna, så klart!
Gunnar Är ni då Torleifssönerna? Och varför har ni kommit hit?
Leif För att få leva någonstans i lugn och ro, emedan vi behövde tid på oss för att förmå organisera ett behövligt motstånd mot våra förföljare.
Stenleif De usla Torstenssönerna tog från oss gård och grund och utan rätt, och nu vill de dessutom döda oss.
Björn De har nu genom spioneri fått reda på vart vi har tagit vägen, och nu vill de locka ut oss härifrån.
Stenleif Jag är dock välövad och åtar mig att jaga bort dem.
Gunnar (trött) Jaga bort dem då, men om det händer Kåre något skall varenda skada som har vållats honom utkrävas av dig och på din kropp.
Stenleif Men Kåre ville ju ej följa med.
Kåre Nu när jag vet vem ni fem är så är jag icke längre rädd för något. Alla vet ju alltför väl att Stenleif Torleifsson är Islands yppersta och enda oslagbara krigare.
Stenleif Blott Eyvind hemlös är min överman ibland.
Kåre (leende) Det tror jag inte! Kom! Vad väntar vi väl på! (*Kåre ut med Stenleif.*)
Gunnar Om jag det vetat när ni kom så hade jag ej någonsin mottagit er. Emellertid så har ni gjort mig många tjänster, och om ni nu även jagar bort stråtrövarna från mina marker har jag ingenting att klaga på. Tvärtom. Och jag förstår samtidigt nu hur svårt ert läge måste vara. Räkna inte med min hjälp i ert ofrånkomliga krig mot Torstenssönerna.
Leif Det har vi aldrig gjort. Men det som du har givit oss, moraliskt stöd och en nödvändig fristad såsom bas för våra framtida operationer, är vi mera tacksamma och glada för än om vi hade fått ett tusen kämpar av dig.
Gunnar Mera skall ni inte få. Ni får bli kvar här såsom drängar för så lång tid som ni har behov av, och jag skall fullständigt glömma bort allt vad som här har sagts emellan oss. För mig är ni fortfarande fem bröder och en syster, den fasaden utåt skall bestå, om blott ni även jagar bort de hemska marodörerna.
Tor (inkommer) Jag kommer utifrån. Med framgång har tillsammans Kåre Gunnarsson och Stenleif nu satt skräck i boskapstjuvarna, den tappre Stenleif lyckades från hästryggen förvandla flera av dem till ryggbrutna igelkottar krälade på marken såsom nåldynor och blödande av hundra pilar som han genomborrat deras brynjor med. Och de har givit sig till känna. Gissa vem som är på väg hit?
alla Nej?
Tor Sten Torstensson personligen och ensam med din sköne son, far Gunnar, och den glade Stenleif.
Gunnar Och min son? Hur har han klarat sig?

Tor Han är helt utan skråmor liksom Stenleif.

Gunnar Tack och lov! Då lämnar jag er här åt er parlamentering. Jag vill ej ha någonting att göra med en enda av de usla och fördömda Torstenssönerna. (*går*)

Tor Så säger hela Island.

Björn Jag hör hästhovarna närma sig.

Leif Få se vad Sten nu har att komma med.

Tor Ska vi ej ta honom som gisslan?

Leif Aldrig. Vi skall kräva fred och rätt, och det är allt vad vi skall kräva. Vill han inte ha det får han krig.

Björn Här kommer de. (*Stenleif, Kåre och Sten kommer in.*)

Stenleif Se vem jag hittade där ute!

Leif Var välkommen, Sten.

Sten Jag tackar.

Leif Kåre, din far är där ute och vill tala med dig.

Kåre Får jag inte vara med?

Tor Gå ut och fråga pappa. (*Kåre går.*)

Stenleif Nå! Till saken!

Sten Tor, jag ser att du är här mitt i fiendeläget.

Tor Hellre rättvisa bland fiender än orättvisa hemma.

Sten Vi har aldrig accepterat dig som halvbror. Du har ingen status vart du än beger dig.

Leif Vi har accepterat honom dock som vår kusin, och som kusin är han långt bättre för oss än de fyra falska Torstenssönerna.

Sten Nu börjar han igen.

Stenleif Till saken! Fram med dina argument, Sten Torstensson! Vad ville du parlamentera om?

Sten Det är ej rätt att Tor skall strida på er sida. Han är Islands största folkuppvigglare. Ett hundra kämpar minst står när som helst till hans förfogande. Han är vår halvbror och ej er.

Stenleif Men, Sten, du sade ju precis att ni ej någonsin har accepterat honom.

Leif Du vill alltså ej ha fred, Sten Torstensson?

Sten Det är ni själva som stör freden och gör den omöjlig med att stanna kvar på Island tvärt mot den överenskommelse som träffades i hela Islands åsyn.

Tor Många äger ett och annat att anföra mot det sätt på vilket tärningsspelet genomfördes.

Sten Det hör inte hit. Leif själv erkände resultatet och tog konsekvenserna och fick behålla Björg. Han har således ingen rätt till några andra anspråk.

Leif Du vill alltså ej ha fred, Sten. Alltså kräver du ett blodigt krig.

Sten Ni gör det själva oundvikligt. Men jag kräver även Tor tillbaka.

Tor Med vad rätt? Vem äger mig? Kan jag ej själv bestämma på vems sida jag vill slåss?

Sten Det vet du mycket väl, att du förfogar över stora militära krafter och att dina bröder mot dem skulle vara utan chanser.

Tor Du vill alltså ta befälet över mina män allenast? Mig själv struntar du fullkomligt i?

Sten Vi kräver dina män, Tor. Om du ger dem över till oss får du slåss precis på vilken sida du behagar.

Tor Stenleif, Björn och Leif, vill ni ha mina män?

Leif Långt hellre ser vi att du själv förblir hos oss.

Tor Då får du mina män, Sten, men jag blir er fiende för evigt.

Sten Vad du själv gör struntar vi fullkomligt i. Det enda viktiga är att du ej för över dina män på deras sida. Jag är nöjd med denna garanti. De många är långt viktigare än privatpersonen.

Leif Blott privatpersonen äger dock integritet, identitet och mänskovärde.
 Sten Dina fagra ord, Leif, och din visdom är som vanligt bara nonsens.
 Leif Fred är allt vad vi begär. Det har du vägrat oss, och därmed gör du kriget ofrånkomligt, som skall lägga alla Islands bästa män i tidiga och oförtjänta gravar. Men vi skall dock ge dig en ny chans. Ditt ord är ej det sista. Den som äger sista ordet är din fader, Torsten blinde, som fortfarande är ensam ägare av all er och vår egendom.
 Sten Ni har förverkat själva allt vad ni har ägt! Ni har ej någon talan! Ingenting skall ni få någonsin! Juridiskt är ni döda!
 Stenleif Hör så hunden skäller!
 Björn Jag tror snarare att skallet kommer från en skalleko. Så dum och tom är hjärnan som ger upphov till ett så intelligensbefriat ovett.
 Sten Endast vapen äger starka tungor nog i en så låg konversation! (*går rasande ut*)
 Tor Där gick han.
 Leif Bröder och kusin, vårt sista hopp står nu till Torsten blinde. Kan ej han mer stifta fred så kan ej någon göra det.
 Björg Och inte ens en kvinna.
 Leif Nej, Björg, inte ens en kvinna.

Akt IV Scen 1. Hos Torstenssönerna.

Alla sönerna församlade jämte Eyvind, Torsten, Bjarne och Gerd. Gunnar inträder.

Sten Är du Torleifssönernas sändebud?
 Gunnar Ja, det är jag, Gunnar Håkansson från östlandet.
 Torsten Var hälsad, Gunnar Håkansson från östlandet. Vi är glada åt att du är här.
 Gunnar Jag hoppas bara att det kan leda till något positivt resultat.
 Torsten Det hoppas vi alla.
 Sten Vad har du att erbjuda, Gunnar Håkansson?
 Gunnar Bara vad som rimligt är: fred och rättvisa.
 Sten Är det allt? Sådant trams har vi hört förut.
 Torsten Sten, gå ut härifrån.
 Sten Varför skulle jag göra det?
 Torsten Jag sade till dig att gå ut härifrån.
 Gerd Sten, din far kommenderar dig, och du måste lyda.
 Sten (*som om han inte förstod någonting*) Som ni vill då. (*går ut*)
 Torsten Nu kan vi börja resonera. Jag var från början övertygad om att tärningsspelet inte gick alldeles riktigt till, och de flesta som då var närvarande lär vara av samma mening. Vad har Bjarne att säga till sitt försvar?
 Bjarne Jag spelade hederligt. Emellertid lät sig Leif fullständigt ryckas med av spelet. Därför förlorade han hela tiden. Sedan lät sig hela publiken fullständigt ryckas med av spelet. De tog nästan helt och hållet över hela ledningen av det. Man kan inte ta en sådan publik på allvar när den långt efteråt vill fungera som domare.
 Torsten Jag kan inte se någon svag punkt i Bjarne resonemang.
 Gunnar Ändå borde du, Torsten, som ser klarast av alla ha upptäckt allt. Med vid spelpartiet befann sig Tor, din enligt ryktet oäkta son. Han var en av dina söners närmaste män före och under spelet, men efteråt slöt han sig spontant till Torleifssönerna. Enligt hans utsago vann Leif flera gånger över Bjarne utan att någon märkte det, därför att alla var så besatta av spelets spänning.

Bjarne Alla var överens om att jag vann i den sista omgången och även Leif själv. Det att han erkände mig som segrare unisont med alla andra kan han inte gå och ändra på långt efteråt.

Torsten Bjarne har tyvärr rätt. Jag beklagar att jag inte själv kunde se vad som hände, men jag hörde tärningssiffrorna utropas. I den sista omgången kände jag på mig att något gick galet men jag kunde inte se vad. Jag kommer dock ihåg att Bjarne till slut vann med sex-fyra mot Leifs sex-tre.

Gunnar Men det var Bjarne som kastade först och inte Leif.

Bjarne Leif kastade först genom hela spelet, eller hur, mina systemsöner?

Ulf, Erik Ja, morbror, det gjorde han.

Torsten Det vill även jag minnas att han gjorde.

Gunnar Här står ord mot ord, och jag var inte med själv. Jag är rädd att vi inte kommer längre på den punkten.

Erik Alltså kan du gå hem, Gunnar Håkansson!

Torsten Tyst, Erik, eller jag kör ut dig också!

Gunnar Jag har inte kommit hit för att bli förolämpad av dina ouppfostrade söner, Torsten. Jag sade från början till Torleifssönerna att jag aldrig ville ha något med dem att göra, och samma grundinställning till dem har de flesta som känner dem. Emellertid hade dina brorsöner inget annat neutralt sändebud. Men okvädar de mig igen är det omedelbart slut på mitt besök här.

Torsten Näste man som talar hårt mot Gunnar Håkansson åker ut! (*tystnad*)

Nå, tillbaka till saken.

Mård Vad är det du vill, Gunnar Håkansson?

Gunnar Fred på Island. Torleifssönerna vill stanna kvar på ön och bo i fred med Björg utan att någon bråkar med dem.

Ulf Var?

Gunnar Var som helst. Ni äger många hus och marker. Ge dem ett enda av dem med någon odlingsbar jord och mark, och ni åstadkommer fred på Island.

Ulf De har brutit mot lagen om landsförvisning. Därför är de fredlösa och skall så förbli!

Gunnar I så fall har du, dina bröder, era föräldrar och er morbror ingenting annat att vänta er än fullt krig.

Ulf Vi ska försvara oss.

Gunnar Det lär ni bli tvungna att göra. Men ni är i underläge och har ingen moralisk grund. Ni körde bort Torleifssönerna utan rätt och brände sedan ner den gård de uppförde på sitt eget område utanför ert.

Ulf De hade förlorat alltsammans genom tärningsspelet! Det var vårt!

Torsten Ut med dig, Ulf. Du skriker.

Ulf Det struntar jag i!

Torsten Ut med dig, oförbätterlige odåga! (*Ulf lommar ut.*) Nå, Gunnar Håkansson, du skall veta att ingen vill mer gärna ha fred än jag.

Gunnar Det är därför jag är här. Fredens enda hopp står till dig.

Torsten Jag är glad över att mina brorsöner velat satsa på den möjligheten. Själv gav jag dem gärna tillbaka allt vad mina söner velat ta ifrån dem. Jag har hela tiden velat bortse helt från tärningsspelet och dess narrspel, som ju egentligen endast var en lek.

Bjarne Nej, svåger, det var en formell utmaning från din son Stens sida som Leif antog.

Torsten Han måste anta den då han annars hade blivit kallad feg av mina söner. Men hade han vetat att han ej skulle få spela mot Sten personligen hade han aldrig gått med på spelet. Man börjar inte duellera med sin motståndares sekundant.

Bjarne Det var just för att en duell skulle undvikas som jag inträdde. Ett spel direkt mellan Sten och Leif hade omedelbart lett till slagsmål.

Torsten I stället fick du det till en fejd på liv och död mellan hela min familj och Torleifssönerna, som hela Island håller på att engagera sig i. Var det det du ville, Bjarne? – Eller det var kanske just det som Sten ville.

Gunnar Du har rört vid problemets känsliga kärnpunkt, Torsten. Din äldste son måste förvisas från Island på livstid som dess farligaste bråkmakare. Där om är de flesta här på Island överens.

Erik Och vilka är de flesta här på Island? Du och dina löss, gubbskrälle?

Torsten Erik, ut med dig! Ack, dessa mina hopplösa söner! Jag är rädd, Gunnar, att om en måste utvisas måste alla utvisas.

Mård Och i så fall stannar vi alla kvar med samma rätt som Torleifssönerna.

Torsten Du ser, Gunnar, vilket dilemma jag befinner mig i.

Gunnar Dina söner är i sanning hopplösa om inte rentav räddningslösa.

Erik Vem är det nu, far, som förolämpar vem?

Torsten Vad du än säger och gör, Erik, så lyckas du bara förvärra situationen.

Erik Vi kräver bara vår rätt!

Gunnar Jag har tydligen ingenting här att göra.

Eyvind (stiger fram) Stanna, farbror Gunnar. Hör vad jag har att säga. Saken är mycket enkel. Det spelades om vem som skulle dra i landsflykt: Sten och hans bröder eller Leif och hans bröder. De som drog det kortaste strået skulle få Björg som tröst medan vinnarna skulle få mig, då jag avskyr dygdelösa kvinnor som Björg, som är en kvinna åt fyra män. Sten vann och Leif förlorade enligt allas enhälliga konstaterande. I stället för att ta konsekvenserna och gå i landsflykt stannar Leif och hans bröder med Björg i landet. Det kan vi inte acceptera. Det är helt enkelt mot vår lagenliga överenskommelse. Alltså är ett fullt krig ofrånkomligt. Torleifssönerna har själva bett om det. De har ingenting annat att vänta.

Gunnar Då måste jag fråga er, Torstenssöner, med vilken rätt överföll ni mina får och herdar?

Torsten Har ni gjort det, mina söner?

Mård Vi gjorde det för att få Torleifssönerna att avslöja sig och visa att de hade stannat kvar trots överenskommelsen.

Gunnar Icke desto mindre, Torstenssöner, har ni genom att ofreda en oskyldig man och hans egendom fått halva Island till extra fiender. Tänk på mina oskyldiga får när ni själva dukar under!

Torsten Söner! Söner! Vad har ni gjort!

Mård Vi följde Bjarne's råd, som var klokt.

Bjarne Jag visste att Torleifssönerna stannat kvar, och jag gav dina söner råd om hur de skulle få veta var de uppehöll sig.

Torsten Därigenom, Bjarne, har du smitt ett svärd mot min och din egen systems nacke! Varför kan ni inte låta mina brorsöner få leva i fred? Vad ont har de gjort er? Varför förföljer ni dem?

Erik Du favoriserade alltid dem, far.

Mård De var alltid bättre än vi.

Eyvind Sten kommer aldrig ifrån sin ed att en gång visa sig bättre än dem.

Torsten Så det är allt vad det handlar om: en kraftmätningstävling?

Eyvind Det verkar så, Torsten blinde.

Gerd Varför måste livet riskeras på kuppen? Och varför måste ni blanda in andras liv i leken?

Bjarne Gerd, du har inte varit på Europas kontinent. Där finns det någonting som heter politik som är ett system av lagar som rör alla människor vare sig de vill det eller inte. Denna brödrastrid och detta annalkande krig, som kommer att uppröra hela Island, är blott tecknet på att även Island drabbats av den europeiska sjukdomen politik.

Gerd Är vi då icke längre fria människor?

Bjarne Vi har aldrig varit fria från vårt öde.

Erik Detta luktar kristendom.

Bjarne Nej, Erik, kristendomen är blott ett av många utslag av det öde som jag nämnde. Ödet är långt äldre än all religion i världen. Ödet är det kanske som har skapat världen.

Gunnar Är det icke nornorna som skapar ödet?

Bjarne Ingen skapar ödet. Det har alltid funnits, och det kommer evinnerligen att finnas. Det är nog det enda odödliga oföränderliga väsendet som existerar.

Erik Morbror flippar ut.

Mård Hans tyska konster har ej någonsin tilltalat oss.

Torsten Du menar, Bjarne, att vi måste acceptera kriget såsom något som vi varken kan förhindra eller kontrollera?

Bjarne Jag beklagar, men det verkar så.

Gunnar Och vad skall jag då hälsa Torleifssönerna?

Erik Att de får slåss om de ska ha nånting!

Mård De har ej laglig rätt att finnas kvar på Island. Därför skall de hemsökas av rättvisan.

Torsten Så säg mig, Mård, du som vet allting säkert, vad är då rättvisa?

Mård Det som allmänt accepterats vara rätt.

Torsten Hur kan du säga då att det är rätt att Torleifssönerna blir utkörda ur landet när en halva av vårt lands befolkning menar detta vara fel?

Erik Då måste tvisten avgöras med våld.

Torsten Så är det, Gunnar Håkansson! Ej några människor är så gemena, hopplösa, besvärliga och onda och omänskliga som släktingar mot egna släktingar.

Gunnar Det ser ej bättre ut. Om ändå någon kvinna kunde medla mellan alla dessa självsvåldiga män!

Eyvind Just kvinnan är det som definitivt gör situationen hopplös.

Gunnar Varför det?

Eyvind För det att alla älskar henne, utom jag, för det att hon är oförsonlig emot Ulf, och kanske för att hon måhända är just ödet.

Erik Ska du bli så flummig och besynnerlig som morbror Bjarne?

Eyvind Jag försöker endast att förstå hans realism.

Gunnar Det blir nog inte lätt.

Eyvind Vi lär nog ej begripa oss på ödets sanning förrän vi i striden hänsynslöst ställs inför döden.

Torsten Jo, det verkar så.

Gunnar Jag måste djupt beklaga att ni är så omedgörliga, beklagansvärda Torstenssöner. Ni lär ej se mig igen, ty ni lär aldrig få en annan chans.

Erik En annan chans till vad?

Gunnar Till att besinna er, intelligensbefriade fördömda åsnor! (*går*)

Torsten Där försvann all frid för evigt.

Bjarne Ni har initiativet nu, fatala systersöner. Visa nu om ni kan leda ödet som ni önskar eller om ni såsom alla andra måste ledas av det vart ni icke vill. (*går*)

Gerd Jag visste redan när han föddes att min äldste son med tiden skulle ödelägga hela min familj.

Erik Vad är det, mor, för sinnessjukt resonemang du för? Vi har ju blott gjort allt just för att rädda släkten!

Gerd Du ser icke längre än din egen näsa, Erik. Du blir aldrig gift, och du får aldrig barn. Din släkt är icke din släkt endast utan hela mänskligheten. (*går med Torsten*)

Erik Vad menar hon?

Mård De gamle dillar i sin ödsliga senildemens. Som tur är kan vi unga alltjämt handla och bekämpa tankens lättjas sjuka grubblerier med det sunda arbetets och stridens muskelkraft.

Eyvind Vi måste nu mobilisera och organisera vårt försvar.

Erik Sten är vår ledare. Han får befalla allt och alla, ty han vet bäst hur de oförskämda Torleifssönerna, de envisa banditerna som bara vill oss ont, skall bringas slutgiltigt på fall, som äntligen utrotat ogräs.

Scen 2. Hos Torleifssönerna i Gunnars enkla stuga.

Leif Nej, jag tycker inte om det! Hela detta bråk är fåfängt och ett helvete för ingenting!

Björn Vi har gjort allt, Leif, vad vi kunnat.

Gunnar Inte hade jag begett mig därifrån med outrättat ärende om inte allting verkligen var hopplöst.

Leif Jag kan aldrig bringa mig till att inleda krig mot mina egna köttsliga kusiner, som blott måste leda till en masslakt på all Islands manliga befolkning! Jag är inte den som mäktar lyfta svärdet mot min egen släkt och mot min egen blinde farbrors egna söner!

Torgny Alla känner vi som du, Leif, men det är oåterkalleligt. Vi måste kriga nu.

Leif Det måste finnas någon annan väg. Det har ej funnits någon endaste konflikt i världshistorien som inte kunde undvikas igenom fredliga samtalsmetoder.

Tor Det må vara sant, men ingen av er får riskera nu att offra er, ty Sten är alltför uppenbart på blodtörstigt humör. Jag känner honom. Ingenting kan blidka honom när hans ögon glöder av den sinnessjuka odämpbara vreden. Jag har vuxit upp med dem och slagits för dem i ett antal strider, och de hade en gång stort förtroende för mig. Jag åtar mig att än en gång försöka tala dem till rätta.

Björn De kommer endast att ta dig till fånga och så göra bruk av dig som gisslan.

Tor Jag är inte rädd för dem, och jag ska ställa mig direkt och hålla mig till Torstens och hans frus beskydd. Han är ju dock min far, om dock han aldrig själv har erkänt det.

Stenleif Mot fyra blinda rasande omdömeslösa söner står sig en blind ensam gammal man nog ganska slätt.

Tor Jag vill ändå försöka.

Björn Du riskerar livet. Vi har inte råd att mista dig.

Gunnar Jag fruktar, Tor, att dina så kallade bröder aldrig skall förlåta dig ditt svek mot dem. De kommer ej att tveka med att skära upp dig.

Tor Jag tror nog ändå att jag kan handskas med dem. Ge mig denna chans. Det är vår sista möjlighet. Ej någon av oss vill ha krig, ej någon här på Island önskar det, och jag allena kanske ännu kan avvärja det. Ni har ej råd att icke ta den chansen.

Leif Låt Tor löpa. Kanske han allena ännu kan prestera underverk.

Björn De kommer bara strax att rista blodörn på hans rygg!

Leif Vi måste låta honom löpa, eftersom han vill det själv. Vi kan ej hålla våra egna samveten tillbaka.

Torgny Och om detta blir Tors död?

Leif Då blir det troligen med tiden även hans kusiners död. Om Torstenssönerna är så omänskliggjorda av sin ondska att de dödar Tor så kommer ingen mänsklig människa att kunna stå emot dem. Men jag tror fortfarande att Torstenssönerna är mänskliga, och det tror jag att alla vi nog ännu tror.

Tor Jag tackar dig, kusin. Jag skall nog klara av problemet.

Leif Lycka till, vår bästa självupppoffrande kusin! (*omfamnar honom. Alla de andra omfamnar honom hjärtligt i tur och ordning. Plötsligt:*)
 Kåre (*kommer in*) Far! De är över oss!
 Gunnar Vad går det åt dig? Vem är över oss?
 Kåre De svärmar mot oss ridande i rustningar och hjälmar tungt beväpnade i hundratal!
 Gunnar (*ruskar om honom*) Vem kommer?
 Kåre Torstenssönerna och alla deras män!
 Stenleif Vi måste fly! Till häst! Vi måste genast söka upp de våra!
 Gunnar Skynda! Här kan ni bli inneslutna!
 Tor Kom, Leif. Nu har samvetet gjort sitt och dött. Nu hjälper inga böner längre.
 Gunnar Skynda! Far med dem, min son!
 Kåre Och du, far?
 Gunnar Jag är gammal, så jag stannar här och vaktar stugan.
 Björg Låt mig få bli här hos dig, far Gunnar. Kriget passar icke heller mig.
 Gunnar Men här kan Torstenssönerna få tag i dig. Du måste skynda med de andra!

(*alla lämnar utom Gunnar*)

Så är jag då ensam kvar, en gammal envis fura mitt i stormen. Men låt stormen rasa. Jag är redan bliven såpass gammal att det gör mig ingen skillnad om jag faller eller får stå kvar.

Sten (*i full krigsrustning, bryter in med några andra kämpar.*) Nej, ser man på! De fredlösas beskyddare personligen! Och var är delinkventerna?

Gunnar Vad då för delinkventer?

Sten Du vet mycket väl, din gamla fähund, vilka kackerlackor som jag menar!

Gunnar Om du söker Torleifssönerna, så är de icke här.

Sten (*måttar sitt svärd mot gubbens hals*) Det ser jag mycket väl! Var är de då?

Gunnar Hur kan ni tro att jag kan veta någonting om det?

Sten Förrädare! Du ljuger! (*stöter ner honom*) Ligg nu där och ruttna, ditt förräddaras! Tag av den gubben huvudet och stick det på en lans! Det är vår första segervittnande trofé!

Eyvind (*träder fram*) Sten Torstensson, du har just åstadkommit ditt krigs första offer, en neutral ambassadör, en åldring som ej kunde slåss.

Sten Och vad vill du ha sagt med det?

Eyvind Att kriget börjar illa.

Sten Stick du hem till mamma, om du ej har något positivt att säga. Karlar! Sätt vartenda hus i brand! Vi måste undantagslöst statuera lysande exempel!

(*Man hör och ser hur allting sätts i brand. Alla ut utom Eyvind.*)

Eyvind Det var inget dåligt råd att jag nu skulle söka upp min moder. Hon är nog den enda som kan rensa ut de tvivel som just nu fördunklar all min själ och livskraft. (*går*)

Scen 3. Eyvind och modern.

Astrid Det var många år sedan du uppsökte mig, Eyvind.

Eyvind Jag vet, moder. Det har ej funnits anledning.

Astrid Vad är anledningen nu plötsligt?

Eyvind Island är i krig, mor.

Astrid Jag vet.

Eyvind Jag har tagit Torstenssönernas parti mot Torleifssönerna.

Astrid Du borde ha gjort tvärtom.

Eyvind Varför det?

Astrid Därför att Torleifssönerna har rätt, och för att Torstenssönerna kommer att förlora.

Eyvind Jag slåss för Torstenssönerna för att jag anser att de har rätt vare sig de vinner eller förlorar.

Astrid Varför inbillar du dig att de har rätt?

Eyvind De har hjälpt mig med mycket, och de har rätt att försvara sin egendom.

Astrid Om du är så säker på deras sak, varför har du kommit hit då?

Eyvind Torstenssönerna har rätt, men de har låtit ändamålet helga medlen. Det har gjort mig betänksam.

Astrid Överge Torstenssönerna medan du kan. De kommer alla att bli dödade.

Eyvind Hur vet du det så säkert?

Astrid Jag bara vet det.

Eyvind Det ligger något annat bakom.

Astrid Jag vill dig väl, min son. Det har jag alltid velat.

Eyvind Det har inte alltid verkat så. Du vet mera än vad du har talat om för mig. Du har aldrig omtalat för mig min faders namn.

Astrid Sök upp Torleifssönerna och strid vid deras sida innan det är för sent!

Eyvind Varför?

Astrid Därför att du är deras broder.

Eyvind Vad säger du, mor?

Astrid Jag fick lova din far att aldrig avslöja dina dagars upphov. Jag har varit honom trofast sedan dess och inte avslöjat det för någon. Men när ditt eget liv står på spel kan inte en död man längre göra anspråk på min trofasthet.

Eyvind Du säger det alltså bara för att rädda mig?

Astrid Det är oundvikligt att Torstenssönerna kommer att gå under. Jag vore icke en moder om jag ej gjorde vad som helst för att rädda dig därifrån.

Eyvind Vik hädan, kvinna! Du vet inte vad du begär av mig! Skulle jag försaka min heder blott av feighet? Vet du varför jag tog parti för Torstenssönerna?

Astrid Nej.

Eyvind Hade Torstenssönerna fått Björg hade jag valt Torleifssönerna. Nu fick Torleifssönerna, de som du kallar mina halvbröder, Björg, och endast därför valde jag Torstenssönerna, som dock är mina kusiner.

Astrid Vem är då Björg?

Eyvind Upphovet till kriget! Från början tävlade Torstenssönerna och Torleifssönerna om henne, och kriget började när hon blev en mans kvinna. Så länge hon var jungfru och alla tävlade om henne var allting frid och fröjd, men när hon bestämde sig för någon blev kriget oundvikligt. Därför valde jag bort henne. Hon är ett luder, hon tillhör flera män, hon har smutsat ner Torleifssönerna, och därför är endast Torstenssönerna ärliga och hederliga män.

Astrid Du tror då att man kan leva om man utesluter det kvinnliga ur sitt liv?

Eyvind Min mandom är min stolthet, och endast den innebär liv för mig. Kvinnor är parasiter som är till bara för att suga ut ur mannen den glädje, stolthet och ära som är hans mandom. Och emedan jag har denna sakliga inställning är jag osårbar i striden. Endast Stenleif kan mäta sig med mig, och endast vi två har ibland kunnat besegra varandra.

Astrid Stenleif och hans bröder är dina bröder!

Eyvind Jag vet det nu, och jag beklagar, mor, att du har låtit mig veta det. Därigenom kan jag inte döda någon av dem.

Astrid Avhåll dig då från striden!

Eyvind Det vore att svika Torstenssönerna. Mor, du är bara en kvinna, och med ditt råd har du, som alla kvinnor, endast gjort mannen svagare. Jag gjorde fel som kom till dig. Jag borde ha klarat mig ensam. Ditt råd har nu fört mig ut på en omöjlig

balansgång som bara kan sluta med att någon dödar mig. Må jag då åtminstone dö i striden för mina kusiner Torstenssönerna!

Astrid Eyvind! Kom tillbaka!

Eyvind Nej, mor. Jag kommer aldrig mer tillbaka. (*går*)

Astrid Eyvind! (*sjunker ihop ensam i mörkret.*)

Akt V Scen 1. Hos Torsten blinde.

Torsten Vem är det som kommer?

Gerd Det är Bjarne. Varför kommer du tillbaka, Bjarne?

Bjarne Jag vägrar att delta i striden. Dina hutlösa söner får klara sig själva, Torsten. Jag är trött på dem.

Torsten Vad har hänt?

Bjarne Dina söner anföll Torleifssönerna utan förvarning. De har bränt Gunnar Håkanssons gård och spetsat hans huvud på en lans. Den lanssen bär de skrytsamt omkring såsom ett segertecken. Hela Island har reagerat mot dina söners hutlöshet. Efter en serie bakslag på östlandet har de nu dragit sig tillbaka hit samtidigt som Torleifssönerna hunnit organisera sig. Islands två väldigaste kämpahärlar genom tiderna står just nu grupperade mot varandra på motsatta sidor om Krukslätten. De är jämnstarka, men dina brorsöner har bättre moral och är bättre organiserade, medan dina söner bara skryter, förhäver sig, dricker och gör sig odrägliga.

Torsten Och därför har du lämnat dem?

Bjarne Ja.

Torsten Din hund! Tillbaka med dig genast! Jag fordrar det! Annars skall jag få dig dömd inför tinget för landsförrädiskt svek! Var det inte du, Bjarne, som stod för det skändliga tärningsspelet som inledde hela denna röra? Om du inte genast återvänder till mina söner och hjälper dem så får du aldrig veta av mig mer.

Bjarne (till Gerd) Är han tokig? Inser han inte att hans söner är förlorade?

Gerd Jo, men han ger dig skulden där för, och därför måste du hjälpa dem. Det blir din bot.

Bjarne Din dom över mig är fruktansvärd, Torsten.

Torsten Men rättvis! Ge dig av!

Bjarne Lugna dig. Med min hjälp skall nog dina söner segra. (*går*)

Torsten Vart går han, Gerd?

Gerd (ser ut genom fönstret) Han återvänder till sin häst.

Torsten Och vart rider han? Inåt land eller utåt havet?

Gerd Han styr kosan raka vägen västerut direkt mot havet. Han har bråttom bort från Krukslätten och rider snabbt i motsatt riktning.

Torsten Då ser vi aldrig honom mer. Min hustru, din broder har förkastat oss. Han rider nu mot kusten för att gå ombord på första bästa skepp som för honom bort från Island för alltid.

Gerd Jag vet. Men jag stannar kvar.

Torsten Du stannar kvar hos mig, du arma moder till fyra misslyckade söner.

Gerd Nej, jag stannar kvar på Island. I stället för min broder skall deras moder uppsöka dina söner och stå dem bi.

Torsten Menar du allvar?

Gerd Ja. Så som min broder har hjälpt dem hittills, så skall jag hjälpa dem nu. Och om jag ej kan hjälpa dem på annat sätt så kan jag alltid hjälpa dem att dö.

Torsten Du lämnar mig då ensam utan mina ögon?

Gerd Om din gode Gud vill kommer jag tillbaka, men jag tvivlar på att han är god. (*går*)

Torsten Mitt sista stöd i livet, svik mig inte! Följ ej alla onda och fördärvliga fördömda rötäggsmännskor in i deras självsvåldiga död! Sök ej den grav som alla andra söker i sin blinda ignorans! För sent! Jag får ej svar! Nu hör jag endast tystnaden, så som jag endast alltid fått se mörkret.

Scen 2. Torleifssönernas läger.

Leif Björg, kriget är ej någon skådeplats för dig.

Björg Har jag då icke följt er över berg och genom dalar, genom stormar, isregn, jöklar, hedar och fjällvidder, har jag ej kamperat med er uti vildmarkens omänskliga och hänsynslösa väderlek i tält av skinn och filter såsom enda skydd mot stormarna och tak för gisslande hållregnet, har jag icke delat med er all er fruktansvärda fredlöshet och dess strapatser, har jag icke härdats naken emot vinterkölden som ni själva och som rena eskimåer under bar och frostig norrskenshimmels sprakande dödsspökerier och den oändliga vinternattens kalla skräck, och skulle jag då svika er efter allt detta nu? – Klä ut mig i en manlig rustning, ge mig spjut och lans och svärd, och sätt en hornprydd hjälm över mitt huvud, och jag skall bli fruktansvärdare än någon sköldmö.

Björn (till Leif) Vi har aldrig lyckats tukta Björgs totala egensinne.

Leif Björg, du får väl som du vill då, men sätt då åtminstone ditt hår inunder rustningen, så att ej alla genast ser att du blott är en kvinna.

Björg Finns det icke män med lika härligt hår som jag, och skyler de sin stolthet, kanske? Nej, tvärtom! Ju längre hår, dess mera fruktansvärda kämpar! Låt dem se mitt djärva fria hår och frukta för en hämnd som värre är än någon manlig sådan!

Stenleif (till Leif) Hon är modig.

Björn Vi bör låta henne få det som hon vill.

Björg Ni kommer ej att ångra er.

Leif Min broder Stenleif, du är ypperst av oss alla som oöverträffad krigare. Jag ger dig härmed högsta ansvaret för alla våra män. När du är redo att inleda striden, giv då tecknet, och vi skall som en man alla samtidigt inleda detta avgörande slag. Varenda man skall se till dig, blott du skall få ge tecknet, ingen annan anförtror jag sådant ansvar.

Stenleif Du kan lita lugnt på mig. När allt är klart så giver jag signalen.

Leif Bra. – Tor, vår allena riktiga kusin, dig kommenderar jag att hålla dig från striden. Du får icke slåss mot dina bröder.

Tor De är endast halvbröder till mig. Ni Torleifssöner är mig mer än bara bröder.

Leif Lyd mig. Du får icke strida.

Tor Vad vill du att jag skall göra då i stället? Jag kan icke åse detta Islands största slag och vägra delta i det.

Stenleif Låt Tor få bli vapendragare åt mig, så har jag någon nära mig som jag kan prata med.

Leif Vad säger du om det, Tor?

Tor Gärna det. Jag skall väl underhålla dig med vapen, Stenleif.

Stenleif Ja, det tvivlar jag ej på.

Leif Var man nu till sin plats! Låt oss få ordning på varenda enhet i vår här!

Du, Stenleif, stannar här på kullen, var man syns väl över hela slätten. Vi skall alla observera dig och vänta på ditt tecken.

Stenleif Bra. Jag övervakar alla härifrån. När jag är tillfredsställd med allas ordning ger jag tecknet.

Leif Bra. Farväl, bror. Lycka till!

Stenleif Det samma, store bror. (*Leif avlägsnar sig med alla utom Tor.*)
 Nå, Tor, vad tror du om vår ställning?

Tor Den är ganska gynnsam. Vi har vinden i vår rygg, vi bländas ej av solen, sikten är fullständigt klar, och vi har nerförsbacke. Torstenssönerna är dårar om de själva börjar striden.

Stenleif Ingen räknar med att de skall börja. Deras ställningar är typiska försvarsgrupperingar. Vi måste klart anfalla dem. Och kan du urskilja vem som är där?

Tor Det kan jag visst. Hur strålande är icke Eriks uppenbarelse, där han stolt svingar svärd och lans till häst framför en överdådig skara av de yppersta och bästa män som Island skådat. Aldrig har jag sett min halvbror grannare.

Stenleif Vem ser du mer?

Tor Ett stycke mer åt höger syns den bålde Ulf. Ock han har klätt sig upp idag och skiner som en gud i solen, och hans blonda hår, han måste nyss ha tvättat det, bär han utslaget över silverglänsande och osårbara brynjor. Högröstad och stolt och rakryggad som fadern i sin ungdom blänger han med trots mot oss och den annalkande obönhörliga striden.

Stenleif Ser du någon mer?

Tor Jag ser den dystre Mård, men han är lika grann. Dock rider han med effektivitet snabbt mellan lederna och blixtrar med intelligenta direktiv. Han talar eldande och varmt till kämparna och har en upplivande verkan, ty de lyssnar gärna och med iver. Han är tydligen dina kusiners strategi och hjärna.

Stenleif Han var den av dem som aldrig gjorde bort sig. Ser du icke Sten?

Tor Visst ser jag Sten! Helt svart och dystert som en klippa vilar han orörlig sittande till häst och tycks försöka utrannsaka dagens hemligheter. Som en djup vulkanisk oberäknelig naturkraft väntar han på stunden som skall tvinga fram hans väldigaste fruktansvärdaste och oförsonligaste krafter. Även han bär sitt korpsvarta långa hår utslaget över ryggen, och hans hela uppenbarelse blott förutspråkar död åt envar som är djärv nog att befinna sig i vägen för hans kompromisslöshet. Men vem är där? En ny gestalt har nästlat sig in bland de fiendligas led.

Stenleif Vem är det?

Tor Det är våra dödsdömda kusiners moder. Det är Gerd. Hon stormar fram och ropar an sin son, den oryggelige Sten, som vägrar svara på sin moders tilltal. Han blott schasar undan henne. Därför rider hon i stället nu till Ulf.

Stenleif Vad vill hon?

Tor Hon tycks banna sina söner. Ulf avsnäser henne bitskt, och hon beger sig nu till Mård, men yngste sonen vänder henne helt lakoniskt ryggen. Men hon ser den granne Erik.

Stenleif Hur betar hon sig för Erik?

Tor Ungefär på samma sätt, och Erik svarar henne vänligt. Nu nedstiger hon från hästen. Har man sett på maken! Framför Erik faller hon till jorden och ber honom innerligt på sina knän....

Stenleif Kan du förstå vad kvinnan vill?

Tor Det är omöjligt. Det är klart, dock, att ej Erik jagar henne bort. Nu stiger han av hästen och tar vänligt hand om sin förkrossade och uppjagade moder. Nu är stunden, Stenleif, då det vore lämpligast att anfalla.

Stenleif Det kan jag inte göra.

Tor Varför inte det?

Stenleif Skulle jag då bära våld på mina egna köttsliga kusiner, när de är som ståtligast och grannast och har hela livet framför sig? Och skulle jag riskera att bestraffa Erik för att han uppbrände allt vi ägde, just när han fromt ägnar sig åt att försöka trösta en förtvivlad moder? Vi är ej omänskliga, Tor gästvän.

Tor Tänker du då ej ta initiativet och inleda striden? Tänker du då låta tillfället gå dig förbi?

Stenleif Jag kan ej bjuda anfall när ett angrepp i så fall nog skulle leda till att en oskyldig kvinna offrades.

Tor Nu ser jag att den gode Erik leder Gerd ur leden. Han avlägsnar henne mildt från linjerna. Ej heller han vill ta henne på allvar men blott bli den gamla kvinnan kvitt.

Stenleif Han slipper aldrig upprörd moders sista ord.

Tor Nu återvänder han till sitt kommando.

Stenleif Och var ser du Gerd?

Tor Hon är försvunnen.

Stenleif Alla våra styrkors ögon är nu riktade mot oss. Jag känner hur all deras uppmärksamhet är total. Vår fiende har själv avlägsnat sista hindret för vår blodiga uppgörelse. Ej ens en sista mänsklig faktor kunde blidka dem. Må loppet vara kört. Jag ger signalen.

(ger tecknet. Rymden fylls av ett väldigt härskri. Scenen läggs i fullständigt mörker.)

Scen 3. I stridens hetta. Vapengny och krigslarm hörs överallt, men scenen är lagd i dimma. Ur dimman framträder Mård.

Mård Vad har hänt? Var är mina män? Plötsligt gick solen i moln, och hela slätten insveptes av en mörkdande kväljande dimma. Fan också! Hur ska man nu få ordning på eländet?

Torgny (framträder) Ge dig! Men det är ju bara Mård!

Mård Jaså, den yngste mot den yngste! Det passar ju bra!

(de slåss och försvinner bort genom dimman.)

Kåre (framträder) Allt är bara mjölk. Precis hade vi fått överhanden, och så kommer denna dimma och förstör alltsammans! Nu får jag leta förgäves efter min faders mördare. Det är knappt att man längre kan skilja vän från fiende.

Eyvind (framträder) Vem där?

Kåre En vän till Torleifssönerna.

Eyvind Således ingen av Torleifssönerna! Ge dig eller dö! *(de slåss)*

Kåre Vem är du själv?

Eyvind En vän till Torstenssönerna!

Kåre Således ingen av Torstenssönerna!

Eyvind Vad gör en valp som du här i de vuxnas krig?

Kåre Försvaret mig och hedern mot brutalitetens översitteri!

Eyvind Du menar då att du har rätt?

Kåre Den övermakt som mördade min far och satte upp hans huvud på en påle utan sak kan man ej annat än ha rätt mot!

Eyvind Du är ursinnig men chanslös, stackars gosse. Lämna striden innan ditt rättshaveri har offrat dig på meningslöshetens gudlösa altare!

Kåre Om du hör till min faders mördare så kan jag aldrig skona dig. Jag dör då hellre för din hand än upphör att försvara min familjs och faders heder mot skurkaktigheten!

Eyvind Du ger mig då inget annat val. *(de slåss. Eyvind dräper Kåre.)*

Min gosse, jag beklagar detta, men du ignorerade ditt eget bästa, och jag varnade dig väl. I krig har man ej annat val än att urskilningslöst gå fram och mörda. Du var nu den fjortonde idag. Ännu återstår minst ett hundratal. Men vem kommer där? Vän eller fiende?

Björg (i full stridsmundering) Svara själv på en så omöjlig fråga!

Eyvind En kvinna!

Björg Du verkar häpen. Slåss i stället, om du är en man!

Eyvind Jag slåss icke mot en kvinna. Du måste vara Björg.

Björg Och vem är du då, som gapar av förvåning med dreglande mun?

Eyvind Det spelar ingen roll. Jag var alltid hemlös. Så har jag då fått se den kvinna som ligger till grund för hela denna fatala släktfejld.

Björg Vad dillar du om? Slåss eller ge dig! Annars är du död!

Eyvind Hon är ju vacker. För en sådan kvinna kan man faktiskt dö.

Björg Alltjämt gapar du som en idiot av pur förvåning. Har du då aldrig sett en kvinna förr?

Eyvind Jo, jag har sett dig förr, men det var länge sedan.

Björg Kan du icke slåss?

Eyvind Jag ville skona dig, men plikten manar mig att hämnas all den ondska som en enda kvinna vållat två fullständigt hederliga präktiga familjer. (*kastar sina vapen*) Jag vill icke slåss med dig, men låt oss brottas!

Björg (*ryggas tillbaka*) Vilddjuret har vaknat. Jag kan ej slå ner en obehäpnad man.

Eyvind (*griper tag om henne, fäller henne till marken*) Du, din falska skönhet, är all skulden till all olycka på Island! Nu skall du få betala!

(*sliter rustningen av henne och av sig själv och ämnar våldta henne.*)

Björg Han är galen!

Eyvind (*besestrar henne fullständigt*) Nej, jag är en man som alla andra! Och liksom för alla andra män blir kvinnan min ruin! (*våldtar henne*)

(*Sten uppenbarar sig.*)

Sten Vad är detta? Mitt i stridens larm ett samlag mitt på heden! Men det är ju Björg! Vad är det för en våldtäktsman? (*ränner svärdet i ryggen på Eyvind.*) Dö, din usla torsk! (*Eyvind faller bakåt och visar sig.*)

Eyvind! Vad har jag gjort! Min broder! (*fattar tag om honom.*)

Eyvind (*döende*) Du gjorde rätt, soldat. Nu har du dödat en av Torleifssönerna. (*dör*)

Sten Det får ej vara sant!

Björg (*hämtar sig gradvis*) Allt det som ej får vara sant är alltid sant. Han dog först efter att han genomfört sin våldtäkt.

Sten Eyvind var den renaste av män som aldrig kom vid någon kvinna.

Björg Förrän nu. Mig smutsade han ner som alla andra gjorde ifrån början.

Sten Fly, Björg, bort från detta helvete!

Björg Det är för sent.

Ulf (*inträder*) Där är du, Sten! Vad står du här och sölar för? Man saknar dig i stridens hetta, och man fruktar att du stupat! Visa dig, för fan!

Sten Vi har förlorat Eyvind.

Ulf Vem är detta? (*intresserar sig för Björg*)

Sten Du rör inte henne, Ulf!

Ulf En av de fredlösa som följt med Torleifssönerna!

Sten (*släpper Eyvind och vänder sitt vapen mot Ulf*) Tillbaka!

Ulf Men vad är det med dig?

Sten Björg! Fly undan! Visa dig ej mer i striden! (*Björg lämnar scenen.*)

Ulf Har du blivit galen! Här är mitt i slaget en halvnaken kvinna, som placerad av en gudomlig försyn i vägen för två överstimulerade soldater, som vi båda kunde ha haft nytta av, och du av alla låter henne löpa!

Sten Vår plats är i striden, ej i diket. (*ger sig av.*)

Ulf Och här ligger Eyvind död och lika avklädd han. Jag vädrar något ofattbart mysterium.

Stenleif (*inträder*) Ge dig eller dö!

Ulf (*griper till vapen*) Jag ger mig aldrig, Stenleif Torleifsson! (*de slåss. Striden blir hård.*)

Stenleif (*dödar Ulf efter en hård strid.*) Ha! Äntligen! Nu jublar universum! Drick en nedrig mänskans blod, du omättligen jord, berusa dig av saften från den ljuva slakten

av ett mänskouslingsoffer; Björg, kom hit och tvätta håret i det svarta hjärteblod som tvingade dig bort från hemmet!

Torgny (inkommer) Jag hör broder Stenleif vråla vällustigt så att det hörs och väcker skräck i alla män på hela slätten.

Stenleif Jag har dödat Ulf! Nu är det dags för Björg att äntligen få tvätta håret!

Björn (kommer med Björg) Det var ju jag som skulle döda honom!

Torgny Döda Sten i stället! Han och Erik är nu ensamma i livet av de fyra Torstenssönerna.

Björn Så även Mård är död?

Torgny (stolt) Här ser ni banemannen!

Björn Kom! Vi måste finna Sten och Erik!

(alla går utom Björg, som vällustigt rentvår sitt hår i Ulfs blod.)

Scen 4. En annan del av slagfältet.

Sten (visar sig) Vi har förlorat. Hälften av oss har försvunnit och rymt hem i dimman, som kom lägligt för att dölja desertörers djävulska förräderi, men Torleifssönerna har stridit som en man med få förluster, i god ordning och helt utan oegentligheter. Deras övermakt är alldeles förkrossande. Skall jag då fly som den mest fega, sista desertören?

Gerd (visar sig) Nej, det skall du ej, min son.

Sten Min moder! Var kom du ifrån?

Gerd Här har jag varit hela slaget och som moder gjort min plikt.

Sten Vad har du gjort?

Gerd Jag har sett till att mina söner har förlorat.

Sten Du har icke deltagit i striden såsom Björg?

Gerd Nej, jag har varit mera effektiv. När inte en av mina fyra söner ville höra på mig vände jag mig då i stället till de ordinära kämparna, och jag har övertygat alla som jag talat med om att det enda rätta var att fly, och därför har de alla flytt och räddat livet.

Sten Mor, du är från dina sinnen.

Gerd Men du ensam, Sten, skall icke fly.

Sten Det är, mor, något skräckinjagande nu över dig. Vad vill du? Jag kan ej förstå logiken i ditt sällsamma resonemang. Och varför skall jag ensam icke fly när du intalat alla övriga att fly?

Gerd Du kommer ej att fly, Sten. Ulf och Mård är döda. Även Eyvind, er mest osårbara kämpe, finns ej mer.

Sten Du är väl informerad.

Gerd Erik ensam talade till mig som till en moder. Även han förvisade mig ifrån slaget, men han gjorde det tillmötesgående med artighet och vänlighet. Jag ämnar därför rädda honom. Men du, Sten, skall aldrig fly från denna slutstrid av den släktfejld som du själv allena givit upphov till.

Sten Vart vill du komma, moder?

Gerd Kan du icke gissa det? *(går upp mot honom)*

Sten Nej, mor, jag kan icke gissa det.

Gerd Här går jag brynjeklädd med slagsvärd som en annan veteran men har ej ännu blodat ner mitt svärd, ty det är reserverat för ett högre värv än kriget.

Sten Mor, du skrämmer mig med din blodsprängda blick. Du verkar vara oberäknelig och vansinnig. Varför har du då kommit väl beväpnad hit till striden om ej för att slåss som alla andra?

Gerd Sten, jag vill omfamna dig en sista gång.

Sten Förrän du lämnar mig? Förrän du dör? Är då ditt högre värv ett självmord?

Gerd Ja, det gräsligaste mödrasjälvmord som en moder kan begå. Du är förbannad, Sten, en destruktiv förödare av mänskoliv, och därför måste jag ta livet av dig. (*sticker resolut svärdet i hans bröst.*)

Sten Min mor! Vad gör du! Är du alldeles....(*sjunker ihop*)....fördömd som jag. (*dör*)

Gerd Det skulle jag ha gjort för länge sedan. Må jag bära straffet nu för att jag låtit honom leva alldeles för länge. (*sticker svärdet i sitt eget bröst. Tvekar inte, träffar rätt, och dör.*)

Leif (efter en stund, kommer förbi) Erik är tillfångatagen, alla deras män är skingrade och har gett upp, och endast Sten vet ingen något om. Han har i hela striden spelat en högst gåtfull roll. Men vad är detta? (*upptäcker Gerd's lik.*) Gerd! Och här bredvid är Sten! (*undersöker dem kvickt*) Helt döda är de båda, men hur har de dött? – Det får utredas senare. (*ropar*) Män! Låt era lurar signalera slut på striden! Sten är död! (*män inkommer*) Bär bort de miserabla liken! Låt de här två ligga öppet till allmän beskådan liksom Mård och Ulf och Eyvind! Alla fem skall få så ceremoniösa jordfästningsritualer som det anstår hederliga hjältar.

(*liken bärs ut. Leif följer efter.*)

Scen 5.

Herremännen är alla samlade. I centrum står Leif, enhälligt hyllad som Islands huvudman.

Tor Länge leve Leif, den förste konungen på Island! Leve!

alla Hurra! Hurra! Hurra!

Tor Vi har ej någon ärfklik konungavärdighet på Island, men om Island någonsin har haft en konung är det du, och kanske det ej heller efter dig kan bli en annan.

Leif Spar på era hyllningar, isländske män, som jag ej har förtjänat. Få är de av oss som har förtjänat något alls på denna dag för att ha tagit livet av sin granne, kanske släktingar, kanske kusiner, kanske rentav bröder, fäder eller söner. De som verkligen idag gjort sig förtjänta är de döda, och det enda de förtjänar är en högtidssorg och innerligt deltagande förutan ände. Bären in de döda hövdingarna!

(*Sten, Ulf, Mård, Eyvind och Gerd bärs in på sköldar.*)

Gråt, o hela Island, över dina tappreste och ädlaste, mest omistliga ridderskämpar, som ej någon av oss ville sända hädan men som dog ändå. Vi vet att Mård dog reguljärt en hjältes död i envig mot vår broder Torgny, och vi vet att Ulf dog kämpande till döds en bitter kamp med Stenleif. Men hur Eyvind hemlös dog, vår egen broder, är ett outrannsaktigt mysterium, och än djupare är Stens och moder Gerd's slut höljda i ett kolsvart dunkel.

Erik Hycklare! Ni vill blott dölja sanningen! (*ett sus går genom mängden*)

Leif Släpp fram vår ende fånge. (*Erik förs fram bunden.*) Vad är det för sanning som vi döljer, Erik? Vet du någonting om saken?

Erik Nej, det vet du mycket väl, Leif Torleifsson, att jag ej vet, och endast därför vågar du att ställa frågan! Det är uppenbart för alla att ni Torleifssöner i ert blinda hat och i er girighet ej skytt att slakta kvinnor i den bittra kampen och att dräpa Eyvind, er halvbroder, som dock före striden lovat att ej ge sig in i närkamp med sin egen brödraskara. Ändå blev han av er dödad bakifrån!

Björn (träder fram) Det var ej vi.

Erik Vem var det då?

(*tystnad*)

Leif Finns det någon här i samlingen som kan förklara Eyvinds död?

Erik Du ställer frågan, Leif, emedan du själv vet att ingen utom du kan ge ett svar. Och svaret ämnar du bevara hemligt för att stärka dina positioner.

Björg (*träder fram*) Jag kan svara på hur Eyvind dog.

Torgny Låt höra.

Björg Jag deltog i striden själv beväpnad som en man och mötte Eyvind, men han märkte genast vem jag var. I stället för att slåss med vapen kastade han dem ifrån sig och utmanade mig till en brottkamp. Jag var ingen brottare, han fick mig under sig och utnyttjade detta till att våldta mig. Han har just halvvägs dödat mig och ämnar göra det totalt förrän han lämnar mig, han hatade ju alltid kvinnor, när Sten själv helt plötsligt dyker upp och ränner spjutet genom Eyvinds rygg. Så dödades den tappre Eyvind bakifrån av svartsjukan personifierad i den stränge Sten.

Astrid (*visar sig*) Så talar frillan till de sedeslösa Torleifssönerna blott för att rädda deras ställning.

Erik Du föredrog naturligtvis den stränge Sten, Björg, eller hur?

Björg Nej. Han bad mig med hänsynsfull respekt att lämna platsen.

Erik Hänsynsfull! Jag tackar! Vem har någonsin upplevat Sten som hänsynsfull? Ha-ha! Den horan känns igen! (*han lyckas väcka något löje bland männen.*)

Stenleif (*rasande*) Du förolämpar inte Torleifssönernas gemål! (*munterheten ökar.*)

Leif (*myndigt*) Tillbaka, Stenleif! Det är nog! Vi har avlägsnat oss från ämnet. Erik, vi vill ge dig fri. Släpp fram hans blinde fader. (*Torsten blinde visar sig.*)

Torsten Erik! Är du än vid liv? Min ende son, var är du?

Erik Här, far. (*Torsten finner honom och omfamnar honom ömt.*)

Torsten Gud ske lov! Gud är då god trots allt, då han har skonat en av de mest brottsliga!

Erik Här är vi alla brottslingar, far, komna som vi alla är från stridens mänskoslakteri.

Torsten Dock lever du, och därför vare alla brottslingar förlåtna.

Leif Det är ock vår mening, Torsten blinde. Alla stupade vill vi blott minnas såsom hjältar, och som hjältar vill vi ära dem för evigt.

Torsten Du är ädel, Leif, min äldste brorson.

Erik Nej, far, tro ej på hans ord. Han bara hycklar.

Leif Nej, klentrogne Erik, jag har aldrig ljugit.

Torsten Det är sant.

Erik Säg då ut hela sanningen, kung Leif! Vad kräver Torleifssönerna i skadestånd för kriget? Övertar ni icke nu vår gård och tvingar mig i landsflykt med min blinde far?

Leif Nej, Erik, ni kan lugnt behålla allt ni har. Vi drar oss ödmjukt alla fem tillbaka till den ödelagda Gunnarsgården för att åter bygga upp den. Sedan stannar vi på östlandet.

Erik Och lämnar mig vid liv? Tror ni då att jag skulle avstå från min hämnd?

Leif Vi har förlåtit allt.

Björn Vi har sett nog av blod.

Stenleif Ja, hela Island har fått lida alldeles tillräckligt.

Erik Detta passar väl ditt kristna sinne, far? Men gammal vikings lag förkunnar att man aldrig får riskera att en mordbrännare får förbli vid liv.

Leif Vi vill ej att din faders blod dör ut, du hårde Erik.

Torsten Du kan ännu gifta dig och avla barn, min son.

Erik Jag kan ej tala fritt så bunden som jag är med händerna fastfjättrade på ryggen. Lös mig från de fega rep som skär mig in i köttet, och jag skall uppriktigt ge er alla svar på ert väl generösa storsinta förslag. (*På ett tecken från Leif lösgör två män Eriks rep.*)

Så där! Nu är jag människa igen! Så ni vill lämna mig vid liv, mig ensam, efter att ha dödat alla mina bröder? Skyll er själva! *(har utan att någon märkt det fått fram en kniv, störtar på Leif och hugger Leif djupt i högra bröstet.)* Hämnd!

(Ett ramaskri. Fullt upplöpp. Många störtar sig med höjda vapen över Erik. Tumultet går snart över. Blodiga reser sig kämparna från Eriks massakrerade kropp. Björg har först skyndat till Leif efter att denne fallit. Flera andra har skyndat till.)

Tor Hur är det med honom?

Björg Den kniven visste var den tog. Dess namn var hat och nådde ända in i hjärtat.

Stenleif Broder! Tala till oss!

Leif *(matt)* Det är över. *(dör)*

Torgny *(förtvölad)* Han dör! Han dör!

Tor *(lugnt)* Nej, Torgny, han är redan död.

Torsten *(förvirrad)* Vad har hänt?

Björn Du gamle far, din siste son har just gått hädan efter att ha tagit livet av din äldste brorson.

Torsten Det får inte vara sant!

Björg Allt det som ej får vara sant är alltid alltför sant, tyvärr.

Stenleif *(förtvölad)* Min broder! Min broder! *(gråter bittert och kastar sig till marken framför Leif.)*

Björn Detta är då slutresultatet av all vår möda. Bittra frukter har vi skördat av vad andra sådde för oss.

Tor Leifs ord har besannats. Vi har ingenting förtjänat utom sorg.

Torsten *(förvirrad)* Jag förstår det inte. Jag förstår det inte.

Björg Far, du behöver ej förstå det. Det är illa nog att vi är tvungna till att ändå leva vidare. *(tar hand om den gamle)*

Tor Lägg den fallne konungen på ytterligare en sköld. Liksom de andra sex skall han få alla tänkbara ridderliga hedersbetygelser.

Torgny *(frågande)* De andra sex?

Tor Tror du att Leif hade förvägrat Erik all den ära som han redan givit åt de andra?

Torsten *(träder fram i centrum)* Vilken sorgedag! Hur kunde detta hända?

Varför gifte man sig då, och varför avlade man barn i världen?

Varför har jag levat över huvud taget? Hur är detta möjligt?

Inte ens min hustru skonades! Vad är det för ett öde som regerar världen?

Är då Gud själv maktlös mot sitt eget verk?

Och varför har han skapat mänskorna om de skall vara sådana?

Förvisso finns det högre lagar här i världen än Guds egna,

och de lagarna kan ej ens Gud och allra minst vi själva någonsin förstå.

(Medan han har talat har församlingen upplösts, liken burits ut på sju sköldar i procession och scenen mörknat. När hans sista ord klingar ut är han ensam kvar på scenen som blivit helt mörk. Sista strålkastaren vilar på honom och släcks när även han börjar stapplande treva sig bort med sin blindkäpp.)

3-14 juni 1990.

Efterskrift.

Sin tribut till den isländska sagolitteraturen, har författaren kallat denna sin 30-e större pjäs om släktfejder som sluts i så blodiga uppgörelser som möjligt. Egentligen handlar hela orgien om ödet och dess totala oberäknelighets hemlighetsfulla mekanismer, som verkar övergå både allt mänskligt och gudomligt förstånd. Ingenting lämnas kvar i slutet av någons tro på någon kosmisk ordning, utan allt är blott oberäknelighet liksom hela naturen, som alla mänskoliv blott är som kringblåsta höstlöv mot.

Märkligast är förstås den stora gästabudsscenen med tärningsspelet och kören (akt II scen 3) som nästan dominerar hela dramat. Karaktärerna är ovanligt väl utvecklade, i synnerhet den friska Björg, den intressante Eyvind hemlös med sin sårbara överlägsenhet, den totalt och ensidigt destruktive Sten som (typiskt nog för denna författare) ej är helt utan försonande drag, den frejdige Stenleif, den envist godtrogne Torsten blinde, ja, varje karaktär är av personligt intresse, och de bildar tillsammans en tätt spunnen väv där allting passar väl in såsom alla de minsta delarna av precisionsmaskineriet i ett urverk. Enheten är i detta drama genomförd med anmärkningsvärd bravur och styrka.

De första jamberna uppträder först i tredje akten (Stens monolog i scen 2). Sedan återkommer de i nästan varje scen förr eller senare men ackompanjerar huvudsakligen Torleifssönernas ageranden. Enligt författaren bör en paus läggas (om någonstans) efter tredje aktens första scen.

Dramats bakgrundsberättelse är höljd i forntidens legendariska dunkel. Den lär tillhöra de ofärdiga och fragmentariska isländska sagor som aldrig översatts till svenska, Torsten blinde skall ha varit en av Islands allra första kristna, men det finns även påtagliga influenser i dramat från Wecksells "Daniel Hjort" och Akira Kurosawas film "Ran". Antagligen skulle detta släkt drama ha kunnat utspelas i vilken nations forntida hedendomsgröning som helst. Det enda författaren själv velat avslöja om sina källor är att han velat spåra en reell konkret verklighet bakom legenderna.

J.B.W. juli 1990